

LANGUAGE · LITERATURE
PROCESS 2023

BOOK OF ABSTRACTS

BOOK OF ABSTRACTS
LANGUAGE, LITERATURE, PROCESS 2023

LANGUAGE · LITERATURE
PROCESS 2023

<https://doi.org/10.46630/rjkp.2023>

Publishing Operations Editor

Maja D. Stojković, PhD

Reviewers

Ana Kocić Stanković, Associate Professor

Branimir Stanković, Associate Professor

Sanja Ignjatović, Assistant Professor

Ivana Mitić, Assistant Professor

Mirjana Bojanić Ćirković, Assistant Professor

Vladimir Đurić, Assistant Professor

Aleksandra Janić, Assistant Professor

Nina Manojlović, Assistant Professor

Marta Veličković, Assistant Professor

Bojana Pucarević, Assistant Professor

Milan Jovanović, Assistant Professor

Neven Obradović, Assistant Professor

*LANGUAGE, LITERATURE,
PROCESS 2023*

BOOK OF ABSTRACTS

Faculty of Philosophy
2023

LLC Organizing Committee 2023

Prof. Natalija Jovanović, Dean of the Faculty of Philosophy, University of Niš
Asst. Prof. Sanja Ignjatović, Faculty of Philosophy, University of Niš, Vice-Dean for
Science and Research

Asst. Prof. Ivana Mitić, Faculty of Philosophy, University of Niš

Prof. Vesna Lopičić, Vice-Rector of the University of Niš, Faculty of Philosophy,
University of Niš

Prof. Biljana Mišić Ilić, Faculty of Philosophy, University of Niš

Marko Mitić, MA, Faculty of Philosophy, University of Niš

Olivera Marković, MA, Faculty of Philosophy, University of Niš

Assoc. Prof. Milena Kaličanin, Faculty of Philosophy, University of Niš

Assoc. Prof. Ivan Jovanović, Faculty of Philosophy, University of Niš

Assoc. Prof. Jasmina Đorđević, Faculty of Philosophy, University of Niš

Asst. Prof. Aleksandra Janić, Faculty of Philosophy, University of Niš

Saša Trenčić, MA, Dean's Cabinet Chief, Faculty of Philosophy, University of Niš

LLC Academic Committee 2023

- Prof. Vesna Lopičić, Vice-Rector of the University of Niš, Faculty of Philosophy,
University of Niš
- Prof. Biljana Mišić Ilić, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Sanja Ignjatović, Faculty of Philosophy, University of Niš, Vice-Dean for
Science and Research
- Asst. Prof. Ivana Mitić, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Assoc. Prof. Milena Kaličanin, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Prof. Dušan Stamenković, Sodertorn University, Stockholm, Sweden
- Prof. Mihailo Antović, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Prof. Vladimir Jovanović, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Prof. Snežana Milosavljević Milić, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Prof. Miloš Kovačević, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac,
Faculty of Philology, University of Belgrade
- Prof. Sofija Miloradović, Institute for the Serbian Language at the Serbian Academy
of Sciences and Arts
- Prof. Željka Babić, Faculty of Philology, University of Banja Luka
- Prof. Christl Verduyn, Mount Allison University, Canada
- Prof. Jan Chovanec, Masaryk University, Brno, the Czech Republic
- Asst. Prof. Janina Wildfeuer, University of Groningen, the Netherlands
- Assoc. Prof. Janos Kenyeres, Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary
- Prof. Marija Krivokapić, Faculty of Philology, University of Montenegro
- Prof. Elżbieta Mańczak-Wohlfeld, Jagiellonian University in Krakow, Poland
- Prof. Roberta Piazza, University of Sussex, Great Britain
- Prof. Slávka Tomaščíková, Pavol Jozef Šafárik University, Košice, Slovakia
- Prof. Boban Arsenijević, Institute of Slavic Studies, University of Graz, Austria
- Assoc. Prof. Murat Özgen, Dokuz Eylül University, Faculty of Philology, Turkey
- Prof. Andrew Nevins, University College London, Great Britain
- Prof. Anita Peti-Stantić, Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Croatia
- Asst. Prof. Mirjana Bojanić Ćirković, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Vladimir Đurić, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Assoc. Prof. Ana Kocić Stanković, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Assoc. Prof. Branimir Stanković, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Aleksandra Janić, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Nina Manojlović, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac
- Asst. Prof. Marta Veličković, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Bojana Pucarević, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Milan Jovanović, Faculty of Philosophy, University of Niš
- Asst. Prof. Neven Obradović, Faculty of Philosophy, University of Niš

Language, Literature Conference PROCESS 2023

Since early 2020, we have been witnesses, actors and victims of rapid changes on a global scale. The consequences of the socio-economic and political crises seemingly driven by the global pandemic have been becoming more visible. The very act of venturing into ontological explorations of various aspects of contemporaneity might be *deja vu*, overdramatized and reminiscent of the early twentieth century. The processes underlying socio-political and economic changes have been the subject of research in social sciences and humanities throughout centuries, and they are particularly perceptible in language and literature. Their various aspects are inherent to both language and literature. In language, these changes are traced in the field of synchrony and diachrony at almost all grammatical levels, from the phonetic to the phonological, the morphological through morphosyntactic and syntactic, and they are visible in the discourse.

If processual exploration is not long overdue in the post-pandemic times, riddled with war, socio-economic crises and overall uncertainty, we invite you as academics to participate in panels and discussions designed to provide an overall (processual) framework that describes these processes of contemporaneity - in language, literature and society overall.

Language and Linguistics

LING 1: Asst. Prof. Marta Veličković

Context-sensitive Processes: Exploring the Link between Pragmatics and Other Linguistic Theories: The panel aims to explore the various processes involved in the interaction between pragmatics and other theoretical and practical disciplines, including but not limited to, pragmatics and the cognitive sciences, pragmatics and translation studies, pragmatics and the theories of humor, as well as pragmatics and foreign/native language teaching. (Submissions in English and Serbian will be considered).

LING 2: Asst. Prof. Aleksandra Janić

Innovations in the Processes of Creating Words, New Meanings, and Their Use: The panel aims to explore new derivational processes in Serbian (as well as contrastively), new derivational morphemes, new meanings derived via metaphoric and metonymic processes, and morphological and other specificities of their use. (Submissions in Serbian and English will be considered.)

LING 3: Assoc. Prof. Branimir Stanković

The process of grammaticalization in languages: The panel investigates the processes of phonological, morphological, syntactic and semantico-pragmatic changes that occur during the grammaticalization of lexical items into grammatical markers. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

LING 4: Asst. Prof. Nina Manojlović

The Process of Routinization of Non-literal Expressions: The panel aims to explore the complexity of identification (and interpretation) of metaphoric expressions (as well as other cases of non-literal use of language) in relation to different registers, cultures and communities. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

Literature

LIT 1: Asst. Prof. Mirjana Bojanić Ćirković

Contemporary Paradigms of Literary Process Analysis: Process, the key concept in literary communication, permanently and equally inspires authors and interpreters of literature to explore cognitive phenomena of its shaping and reception. The panel explores the literary process in the broadest sense, from the vantage point of contemporary cognitive-psychological, cognitive-narratological and other methodological approaches. The literary corpus may include national (Serbian) literature or world literature. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

LIT 2: Asst. Prof. Vladimir Đurić

Literature and Creation: Processes of Integration and Disintegration: The panel examines various poetic and narrative processes with emphasis on the process of changes in shaping and disfiguring the poetic subject, novel character, plot, narrative flow, etc. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

LIT 3: Assoc. Prof. Milena Kaličanin

The Phenomenon of Transformation in Literature and Culture: The panel focuses on the explorations of the complex phenomenon of transformation, particularly its diverse forms, contexts and representations in Anglo-American literature and culture. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

LIT 4: Assoc. Prof. Ana Kocić Stanković

The Process of Adaptation in Literature and Culture: The panel aims to ex-

plore the multifaceted contemporary phenomenon of adaptation, its importance, impact and manifestations in Anglo-American literature and culture. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

CULTM: Asst. Prof. Neven Obradović

Culture and Media in the Process of Digital Transformation: The panel aims to explore the following topics: Contemporary media and the information process; Ethical and legal issues and the processes of media digitalization; Historical processes in the contemporary media-mirror; The influence of digital platforms on the process of political communication; New media forms and their influence on the process of contemporary cultural changes. (Submissions in English and Serbian will be considered.)

PHIL: Asst. Prof. Milan Jovanović

Processes in Contemporary Philosophy: The panel aims to explore both: (1) the role and significance of the specific processes (e.g. causation, argumentation, learning, moral reasoning, deliberation, etc.) within different fields of philosophy, as well as (2) the general processes within contemporary philosophy (meaning: theoretical and methodological trends). (Submissions in English and Serbian will be considered.)

SOC: Asst. Prof. Bojana Pucarević

Social Work and the Process of Community Development: Communities are exempt from global trends, and they are more sensitive than ever to all the changes taking on all around them right now. Their ability to develop is greatly influenced by the setting of current affairs, hence the following subtopics will receive special emphasis in this panel: Modifications to traditional social work practices and the process of digitizing social work; The process of adjusting social policy and social work to demographic changes (population aging, increase in life expectancy, drop in mortality, reduced birth rate, migration); Environmental instability process and social work (“green social work”). (Submissions in English and Serbian will be considered.)

Jasmina Đorđević, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

THE IMPORTANCE OF SOCIOCOGNITIVE ELEMENTS IN THE PROCESS OF MULTIMODAL DISCOURSE LOCALIZA- TION IN THE DIGITAL MEDIA

Multimodal discourse is the social use of language based on different semiotic entities employed both as meaning-making and meaning-exchanging tools (Bateman et al., 2017) while the digital media are a means of enabling interactivity via a digitally supported channel of communication (Đorđević, 2022). Therefore, multimodal discourse in the digital media is the social use of language based on various semiotic resources via a digitally supported channel of communication. In the digital media, parts of the meaning of multimodal discourse may derive from the interaction between words, visuals (cartoons, memes, gifs, illustrations, etc.), sounds (songs, musical compositions, jingles, etc.) and various other semiotic resources (e.g. typography, icons, colour schemes, hashtags, etc.). If such discourse is to be presented to users of different language and cultural backgrounds, the semiotic resources have to be adapted for consumption by those users. The process that enables both linguistic and cultural adaptation of content to meet the requirements of a particular target audience is referred to as localization, an interdisciplinary field relying on linguistics, cultural studies, language engineering and sociology (Jiménez-Crespo 2013). Since multimodal discourse is a complex multi-faceted presentation of a multiplicity of meanings, a significant aspect to consider in its localization are sociocognitive elements, an essential constituent in the discourse – cognition – society triangle van Dijk (2018) identified as crucial in the understanding of discourse. As such, sociocognitive elements are underlying the cognitive and cultural models that will shape the way in which the target audience will understand the localized discourse. Although a lot of research is available on multimodal discourse, localization and the sociocognitive aspect of discourse, a research gap is obvious referring to the role of sociocognitive elements in the process of multimodal discourse localization. Starting from the assumption that multimodal discourse localization is a sociocognitive practice navigating the cognitive and cultural differences between the source and target audiences, this presentation will demonstrate the importance of sociocognitive elements in that process. Based on an adapted annotation relying on Kress and van Leeuwen's

(2006) understanding of ideational metafunction, four examples of localized content (two commercials and two scenes from animated shows) localized in different language/culture pairs will be presented. The annotation follows the rules of an immediate constituent analysis used to identify five sociocognitive elements: cultural references, visual metaphors, social norms, communicative practices and cognitive models, each linked to specific semiotic resources in the individual examples, which contributed to the adequate or inadequate localization. The results of the analyses clearly point to the necessity of understanding sociocognitive elements as an essential precondition for an effective and appropriate localization of multimodal discourse in the digital media.

*

Jelena V. Jovanović, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu, Srbija

SRPSKA KNJIŽEVNOST 20. I 21. VEKA „UHVAĆENA” U PROCESU KOMUNIKACIJE

Polazeći od danas opšteprihvaćene teze o književnosti kao komunikacionom činu, naše izlaganje predstaviće rezultate istraživanja tog procesa u dijahronijskom pregledu novije srpske književnosti. Tumačenje će se računati u dva pravca, a osnovu će činiti pitanje istoričnosti književnog teksta, uključujući problematizaciju pojma razvoja kao ključne odrednice grupe autora koja se bavi književnoistorijskom procesualnošću (Lešić 1985), uz istovremeno neprihvatanje krajnje konsekvence poststrukturalističkog zahteva o dekonstrukciji istorije (Bart 1986, de Man 1970, Vajt 2011, Valdes 1991).

U tako postavljen okvir uklopićemo komunikaciju srpske književnosti 20. i 21. veka sa širim društvenim kontekstom u kome dela nastaju, istovremeno i sama čineći pomenuti kontekst, ali i dijalog sa savremenim trenutkom u kome dolazi do pomeranja kriterijuma vrednosti i značenja književnog teksta. To dalje otvara pitanje univerzalnosti estetske vrednosti kao primarne u oblasti književnosti, prolaženjem kroz specifično vrednovanje tzv. estetskih objekata u prostorno-vremenskom nizu (Mukaržovski 1948). U ovom segmentu istraživanja osvrnućemo se na pitanje osobnosti srpskih književnih perioda, pravaca, pokreta u izdvojenom vremenskom okviru, te problematizovati pitanje njihovih granica, unutrašnje dinamike i međusobne povezanosti. Posebna pažnja biće umerena na period srpske moderne, potom avangardne književne pokrete kao reakcije na prethodnu fazu, posleratni modernizam i niz specifičnih poetičkih pravaca u okviru savremene književnosti, sa svim protivurečnostima koje ove odrednice sobom nose – od naziva do književnih osobnosti.

Drugi, opsežniji pravac istraživanja pratiće književni proces/kontinuitet u doiru sa drugim umetnostima, a koji uključuje jednim delom i tehnološki razvoj kao podsticaj za promenu poetičkih paradigmi srpske literature od početka dva-desetog veka. Jedno je pitanje transmedijalnosti (Herman 2004, Ryan 2005) koje ćemo posmatrati kroz određene tipove adaptacija književnih tekstova u različitim medijima (Hutcheon 2006, Abbott 2008): slikarstvu, muzici, pozorištu, filmu, radiju, internetu, a drugo se tiče promene prirode samih književnih tekstova pod uticajem pojedinih umetnosti (npr. vajarstva i muzike u srpskom parnaso-simbolizmu) kao i novih medija (npr. filma u okviru avangardnih pokreta), te danas govorimo o kino-stilu (Döblin 1913), montaži, kolažu u književnosti; filmovima od papira (Jović 2020), filmskim pesmama (Röhnert, 2007), radio-književnosti, vokovizuelu, audio-književnosti, internet-književnosti i sl. Ono što posebno zaokuplja pažnju jesu načini prenošenja i prijema književnih tekstova uslovljeni promenom medija. Teorijsku osnovu ovog dela istraživanja čine primarno segmenti kognitivne naratologije i intredisciplinarni metodološki modeli koji omogućavaju tumačenje odnosa pisane reči sa novim ali i rekreiranim posredovanjem književnog teksta.

*

Tatjana Jukić, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

PROCESS AS NARRATIVE EXCESS AND THE INTELLIGENCE OF THE NINETEENTH-CENTURY NOVEL

Hannah Arendt employs process to describe not revolution so much as a response of the revolutionary actors to the events in which they first took part without knowing them to be a revolution – a response steeped in “the metaphors of stream and torrent and current” in which “the revolution is not seen as the work of men but as an irresistible process” (On Revolution, 1990: 49). To Arendt, that is, process describes how revolution is eventually lodged in subjectivity as an index of unassimilated narrative work, so that modern subjectivity is kept in constant psychopolitical and narrative check. Indeed, Arendt notes that the revolutionaries were “possessed and obsessed” with this idea (1990: 42), which – given the formative function of revolutions in modernity, and the formative function of narrative in Arendt’s political theory – suggests that modern subjectivity is predicated on process as narrative excess.

Tellingly, Erich Auerbach argues a similar line in *Mimesis*, when he writes that the French Revolution was when the “process of temporal concentration” began for Europe, “both of historical events themselves and of everyone’s knowl-

edge of them,” resulting in “modern tragic realism based on the contemporary” (2003: 459, 458). To Auerbach this implies emphatic conscious engagement; he speaks of forceful “modern consciousness of reality” (2003: 459). That he should call this realism tragic, however, suggests that modern subjectivity is kept in the same kind of urgent psychopolitical check that Arendt has identified. That Auerbach – a preeminent philologist – should align tragic realism with the novel in the nineteenth century suggests that the novel at the time was tasked with shoring up narrative excess against the intelligence of tragedy.

Auerbach credits Stendhal with formatting the novel against this task. I propose to argue that the invention of the focalizing consciousness in the nineteenth-century novel, often attributed to Jane Austen, was how this task was first accomplished, leading up to the novel’s own self-reflection and the foregrounding of narrative theory, with Henry James. It is in this sense that Jane Austen may well be Aeschylus, or perhaps Sophocles, to James’s Euripides, or even Aristotle; Matthew Arnold comes to mind and his Victorian grasp of Greek antiquity. Important stepping stones were provided by Elizabeth Gaskell and George Eliot. Finally, if this means that the nineteenth-century novel carries the same critical weight as the mourning play of early modernity (to mention only the studies by Walter Benjamin and Carl Schmitt), I will also suggest that the invention of detective fiction, in the nineteenth century, may have been how the intelligence of the novel was negotiated against the formats of tragedy and the mourning play. For this I will consult research on form, process and transformation by Fredric Jameson, Caroline Levine, Anna Kornbluh and Jürgen Osterhammel, among others.

*

ONLINE PANEL

Boban Arsenijević, University of Graz, Austria

**EVENTS AT THE SYNTAX-SEMANTICS INTERFACE IN
TERMS OF INTERVAL MAPPING**

Dominant approaches to verbal aspect involve an important role of event structure, where in particular telic events are represented as structures of subevents, as well as a role of complex mereological notions distributed across the verb, its inflection and arguments, and their relations (e.g. Dowty 1979, Bach 1981, 1986, Krifka 1989, 1998, Parsons 1990). Recent theorizing has additionally exploited scalar structures, in particular in terms of measure functions, differential measure functions and measure of change functions, to provide simpler models, and to capture certain phenomena which proved problematic for the previous

approaches (especially degree achievements and their morphological relatedness with adjectives, see Hay et al 1998, Kennedy and Levin 2008, Beavers 2008, a.o.). Beavers (2008) and Kennedy and Levin (2008) explicitly state that scalar approaches are well fitted to capture the entire range of aspectual classes and oppositions.

I propose a novel scalar approach, which captures all the aspectual classes, and which relies only on a function which maps two scalar intervals onto each other. I argue in the talk that this function is the sole content of the verbal category, and that its concrete properties are provided by the base of the verb. A central role is assigned to the question whether and which of the verb's arguments, or alternatively adjuncts, assigns its interval properties to those established by the mapping – information about which is syntactically realized in a projection immediately above the verbal category (i.e. the mapping function). The approach relies on the fact that the mapping between two intervals entails that both must exhibit the formal properties of the more restricted one (i.e. the mapping of a bounded interval and an unbounded one requires selection of a bounded subinterval from the latter). If after composition, the intervals mapped are restricted to single degrees, a state predicate is derived, if they are restricted to two degrees – an achievement, to a bounded interval with more than three degrees – an accomplishment, and to unbounded intervals – a process. The proposed account is simpler than the predecessors in not employing event structure, in relying only on the basic properties of scalar intervals, but also in deriving rather than stipulating a number of phenomena (e.g. in deriving argument-structural cross-linguistic generalizations from the mapping function in its core).

**CONTEXT SENSITIVE PROCESSES: EXPLORING THE LINK
BETWEEN PRAGMATICS AND OTHER LINGUISTIC THEORIES /
PROCESI USLOVLJENI KONTEKSTOM: ISTRAŽIVANJE VEZA
IZMEĐU PRAGMATIKE I DRUGIH NAUČNIH DISCIPLINA**

Ana Vučićević, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac, The
Centre for Scientific Research Work, Serbia

Aleksandra Rakić, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac,
The Centre for Scientific Research Work, Serbia

***PRAGMATICS AND GENRE (ANALYSIS): STANCE AND ENGAGE-
MENT AS INDICATORS OF RHETORICAL SHIFT IN ACADEMIC
BOOK REVIEWS***

In terms of rhetorical demands, book reviewing equals informing the academic community of recent publications and assessing them in the light of the established disciplinary criteria. The (factual) information and assessment book reviewers provide might position them, the reviewed material and its authors with regard to expertise and scientific credibility within academia. In these high-stakes terms, relevance of discourse/pragmatic features of book reviews becomes more easily observable.

In this paper, we examined markers of stance and engagement (according to Hyland, 2005) in 35 academic book reviews published in *South Slavic Philologist* in different periods from 1920s until 2020s. Our primary aim was to attempt to track diachronic changes in the use of opinion-oriented features that might have influenced the way reviews communicated both informative and evaluative content. Following a top-down corpus analysis algorithm by Biber et al. (2007), we detected stages in the process of rhetorical shift of this genre. Initially, the reviews were often personalized, direct, perhaps argumentative-like, with cases of sharp negative criticism and highly confident authorial voice. However, over the course of time, the reviews became more indirect and narrative in tone, less reader-involved and with mitigated, less categorical claims.

Key words: academic book reviews, stance, engagement, rhetorical shift

Jovana Bazić, Filološko-umetnički fakultet,
Centar za proučavanje jezika i književnosti, Srbija

PROCES POJAČAVANJA ISKAZA U POLITIČKOM DISKURSU

Modifikovanje snage ilokucionog govornog čina ostvaruje se dvema strategijama: *boosting* (srp. pojačavanjem) ili *attenuating* (srp. umanjivanjem) (Holmes 1984: 348). U ovom radu analizira se proces pojačavanja iskaza u političkom diskursu koji se ostvaruje različitim lingvističkim sredstvima. Primarni cilj je da se kroz prizmu pragmatike oslika upotreba pojačavanja u ovom tipu diskursa u srpskom i italijanskom jeziku. Sekundarni cilj, metodom kontrastivne analize, ispituje moguće sličnosti i razlike u upotrebi pomenutih sredstava u datim jezicima, dok se tercijarni cilj ogleda u oslikavanju njihove frekventnosti u korpusu sačinjenog od stenografskih beležaka sa sednica Parlamenta. Rezultati pokazuju da političari u oba jezika koriste različita lingvistička sredstva u cilju pojačavanja iskaza. Sem toga, pojačani iskazi ekscerpirani iz korpusa ukazuju na visoku frekventnost upotrebe ove strategije u procesu modifikovanja iskaza.

Ključne reči: proces, pragmatika, pojačavanje, politički diskurs, kontrastivna analiza

*

Irena Dimova, Faculty of Classical and Modern Philology, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Department of English and American Studies, Bulgaria

PRAGMATICS AND THE PEDAGOGY OF ENGLISH AS AN INTERNATIONAL LANGUAGE

The new sociolinguistic reality of English as an international language, especially its use as a lingua franca among speakers of different linguistic and socio-cultural backgrounds, brings to the fore the need to reconsider traditional EFL pedagogy so as to make learners better prepared for functioning well in international interaction in English. Global communicative encounters usually bring together speakers of diverse Englishes and with different socio-cultural origins who follow diverging conventions of correct and appropriate language use. As a result, they often have to pursue context-sensitive strategies for negotiating and overcoming lingua-cultural differences and constructing a shared communicative code with the other participants in the interaction exchange. Therefore, the main argument of this presentation is that in order to satisfy learners' changing linguistic needs in the era of global English, traditional EFL pedagogy can benefit a lot by collaborating with the discipline of pragmatics.

More specifically, this contribution argues for the need to incorporate the teaching of pragmatic strategies for negotiation of meaning/form and appropriate language use into the process of EFL instruction. Relying upon examples from a course offered at the Department of English and American Studies at Sofia University in Bulgaria, this paper proposes a pedagogical model of designing materials and activities which make more space for the teaching of pragmatics in the traditional English language classroom.

Key words: English as an international language, pragmatics, EFL pedagogy

*

Anja Tošić, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
Centar za strane jezike, Srbija
Mihailo Antović, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
Departman za anglistiku, Srbija

***CONFLICTING MUSIC AND DIALOG IN POPULAR TV SHOW
SCENES THROUGH THE LENS OF MULTILEVEL GROUNDED SE-
MANTICS***

We discuss the process of multimodal meaning construction called multilevel grounding, according to which meaning emerges hierarchically, through six recursive levels of constraint: perceptual, cross-modal, affective, conceptual, culturally rich, and individual (Antovic, 2016, 2021, 2022). Given that this theory has found application in the cognitive science of meaning generation in music, language, and visual art, this study aims to more thoroughly investigate the nature of meaning construction during the combination of linguistic and musical data. To that end, we analyze 5 TV show scenes in which the characters' dialog and the background music seem to be sending out contradictory signals on one/some of the six grounding levels this theory presupposes: the speech about the true nature of the park accompanied by cheerful piano notes in *Westworld*, optimistic tone presented against sinister background music in *Stranger Things*; somber conversation followed by upbeat music in *Breaking Bad*, chilling monolog narrated to calming music in *Killing Eve*, and threatening language covered by lively music in *Wednesday*. By doing so, this study attempts to come one step closer to learning in what way language and music, even when they appear to communicate a conflicting message, still work together to create novel meaning.

Key words: meaning construction, multilevel grounding, music, language, conflict

Маша Петровић Гујаничић, Филолошко-уметнички факултет
Универзитета у Крагујевцу, Србија

**ПРОЦЕС ДЕСАУТОМАТИЗАЦИЈЕ ПАРЕМИЈА ПОСРЕДСТВОМ
ЕКСТЕРНИХ МОДИФИКАЦИЈА У НОВИНСКОМ ДИСКУРСУ
ШПАНСКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

У раду се анализирају паремије ексцерпирание из новинског дискурса шпанског и српског језика код којих се уочава процес десаутоматизације паремија посредством тзв. екстерних модификација. Применом ове врсте модификација истовремено долази до активације глобалног значења паремије и независног, дословног значења једног или више конституената који улазе у њен састав. Наведене прагматичке трансформације могу се проценити само уколико се анализирају у оквиру конкретног контекста у коме су употребљене. У датој паремиолошкој игри између дословног и пренесеног значења не долази готово ни до каквих промена у самом облику паремиолошке формуле, већ се те промене огледају искључиво у њеном садржају који заправо служи као основа за ову језичку игру. Наведена врста модификација се у новинским текстовима најчешће среће у форми где аутор новинског текста најпре употребљава одређену паремију у њеном канонском облику, а непосредно потом следи и понављање једног или више елемената који улазе у њен састав, било да се дати елемент(и) понавља(ју) у идентичном или у нешто измењеном облику.

Кључне речи: паремије, десаутоматизација, модификације, шпански, српски

Марија Станојевић Веселиновић, Факултет педагошких наука
Универзитета у Крагујевцу, Србија
Николета Момчиловић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
Департман за немачки језик и књижевност, Србија

**УЛОГА ПРЕВОЂЕЊА НА СТУДИЈАМА НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА И
КЊИЖЕВНОСТИ**

Циљ овог истраживања је да се испита какав став заузимају студенти и каква искуства имају, када је реч о часовима превођења на студијама немачког језика и књижевности. Ово квантитативно и квалитативно истраживање спроведено је на основу упитника са студентима треће године који су у

оквиру обавезног предмета Савремени немачки језик 5 похађали наставу превођења у јесењем семестру, са два часа недељно. Резултати спроведеног упитника представљају преглед тренутног статуса и улоге превођења на часовима немачког као страног језика на студијама Немачког језика и књижевности Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Резултати истраживања утврђују у којој мери превођење утиче на процес учења немачког као страног језика и како се настава превођења може побољшати у циљу стицања језичке и преводилачке компетенције студената. Притом, поред практичног значаја истраживања за часове превођења, рад има и теоријски значај, будући да су приказани и различити приступи и теорије у настави превођења који тематизују преводилачке категорије (уједно области лингвистике) попут лексике, семантике, прагматике и др, а помоћу којих се описује или рефлектује процес и производ превођења. Управо се у ставовима студената рефлектују и преплићу многи аспекти превођења (разумевање, интенција, саопштавање, медијација, комуникација и др.).

Кључне речи: превођење, студије немачког језика и књижевности, настава немачког као страног језика, функција превођења, теорије у настави превођења

*

Emilija Nikolić, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu, Departman za ruski jezik i književnost, Srbija

SOMATSKI FRAZEOLOGIZMI U PROCESU NEVERBALNE KOMUNIKACIJE (NA PLANU RUSKOG I SRPSKOG JEZIKA)

Neverbalna komunikacija predstavlja razmenu neverbalnih poruka među ljudima, kao i njihovo tumačenje. Ovakvu komunikaciju omogućavaju brojni znakovi i simboli u svakoj kulturi u kojima je fiksirano određeno značenje, tj. poruka. Budući da je, prema mišljenju brojnih istraživača, neverbalni jezik prvenstveno somatski jezik, cilj našeg rada je definisanje osnovnih modela neverbalne komunikacije u čijoj osnovi se nalazi neka somatska komponenta. Somatski frazeologizmi se u kontekstu savremenih jezičkih istraživanja oslanjaju na posmatranje i analizu ponašanja čoveka, te je većina tih frazeoloških jedinica povezana sa emocionalno-mentalnim procesima i reprezentacijama čoveka, gde kroz konkretnu somatsku komponentu „čitamo” brojna mentalna stanja, emocije i konkretne modele ponašanja.

Osnovne zadatke u našem radu definišemo kroz procese izdvajanja i opisivanja tematskih grupa somatskih frazeologizama sa somatskom komponentom „glava

i njeni delovi”, koji karakterišu neverbalnu komunikaciju u ruskom i srpskom jeziku. Somatizam „glava i njeni sastavni delovi” predstavlja jednu od najproduktivnih grupa u korpusu somatske frazeologije, čija je semantika povezana sa emocionalno-mentalnim ponašanjem osobe, a somatske komponente koje su deo njih imaju visoku sposobnost metaforizacije. Polazeći od stava da je ponašanje vid komunikacije koju predstavlja neki deo tela, frazeologizme posmatramo kao nosioce kulturološki značajnih odlika na planu ruskog i srpskog jezika i kulture.

Ključne reči: somatski frazeologizmi, neverbalna komunikacija, ruski jezik, srpski jezik

*

Jana Živanović, Faculty of Philology, University of Belgrade,
English department, Serbia

***THE ROLE OF INPUT AND INTERACTION IN THE PROCESS OF
ADULT LEARNERS' FOREIGN LANGUAGE PRAGMATIC
ACQUISITION***

During the process of foreign language learning and acquisition, formal education focuses efforts on grammar and vocabulary, while extralinguistic knowledge is often put aside. This paper will, therefore, deal with input and interaction as the core elements in the process of adult learners' foreign language pragmatic acquisition. The first part will introduce the notion of competences, pragmatics in general as opposed to the foreign language pragmatics and its developmental phases. Furthermore, we will define the term input and describe its features, particularly the modified input, and present both input and interaction from the perspective of different theories. The second part of the paper will elaborate on mental processes, distinguishing between the conscious and unconscious state of mind, while the third part will be devoted to pragmatic acquisition in the light of cognitivist and socialist theories. On a final note we will make a remark on the status of pragmatics in the foreign language classroom, as well as on potential challenges and ways to overcome them.

Key words: input, interaction, language learning and acquisition process, adult learners, pragmatic competence

*

Biljana Mišić-Ilić, Department of English, Faculty of Philosophy,
University of Nis, Serbia
Marta Veličković, Department of English, Faculty of Philosophy,
University of Nis, Serbia

PROCESSES AS PATHS: IMAGE SCHEMAS AS UNDERLYING MECHANISMS IN MEDIA REPORTING

The paper proposes and illustrates a model of analyzing media reports which combines cognitive, lexicogrammatical and pragmatic aspects. Image schemas are recurring dynamic patterns of our perceptual interactions and motor programs that give coherence and structure to our experience (Johnson 1987), but more complex events are to be interpreted by a group of interacting image schemas engaged in the conceptualization (Hedblom et al 2015).

The proposed analytical model explores such image schema combinations, enhanced by the higher order of scalarity, and their interplay with lexicogrammatical choices and affective and connotative nuances as ensuing implicatures raised by the text. The model is illustratively applied to a small corpus of newspaper reports. The reported events can be seen as processes, conceptualized as physical, or more often, metaphorical movements, with the dominant underlying path schema, combined with other schemas (force, link, containment), with different degrees of scaling. The analysis includes both quantitative and qualitative aspects, identifying the complexity of processes involved in the construal of meaning in context.

Key words: image schema, path as process, metaphoric use of language, media reporting

*

Darko Kovačević, Faculty of Electrical Engineering/Academy of Music,
University of East Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

***PRAGMATICS OF ART MUSIC MEMES AND ASPECTS OF THEIR USE
IN ART MUSIC ESP***

Internet memes are cultural symbols, ideas, or images that spread virally through social media platforms, often humorously or satirically, and are shared and remixed by internet users to express ideas, emotions, or commentary on various

aspects of society and popular culture. The paper will explore the pragmatics of Internet memes related to art music, as well as their use in the context of English for Specific Purposes in the field of art music. After an introduction on Internet memes in general, it will examine various aspects of art music memes, including their occurrence, creation, and propagation observed as processes, then their linguistic, visual and humorous features, and finally their communicative functions and cultural significance. After that, the potential benefits of using art music memes in art music ESP teaching process will be presented, together with the proposal of some practical strategies for integrating memes into ESP courses, all that with an aim to provide insights into the ways in which art music memes can be used to enhance the teaching and learning of art music ESP.

Key words: art music, ESP, Internet memes, pragmatics, teaching process

**CONTEMPORARY PARADIGMS OF LITERARY PROCESS
ANALYSIS / SAVREMENE PARADIGME PROUČAVANJA KNJIŽEVNOG
PROCESA**

Bojana Obradović, Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore, doktorske studije,
smjer Nauka o književnosti

***ZAČARANI KRUG STVARNOSTI, ISTORIJE I UMJETNOSTI (POETIKA
LALIĆEVOG INTEGRALNOG REALIZMA) (online)***

U tetralogiji romana *Ratna sreća, Zatočnici, Dokle gora zazeleni* i *Gledajući dolje na drumove* Mihailo Lalić problematizuje istorijske događaje, sa ciljem da ukaže na zakonitosti koje se mogu utvrditi principom ponovljivosti, što ujedno povlači i pitanje uloge književnosti o kojoj je Lalić govorio naglašavajući njenu prosvjetiteljsku ulogu. Poetika Lalićevog realizma, koji njeguje integralnu sliku stvarnosti modelovanu na granici između tradicionalnog i modernog načina pripovijedanja, dovodi do saznanja da je u tekstovima koji podrazumijevaju prevrednovanje vrijednosti i koji se bave rekonstrukcijom određenog istorijskog vremena nivo informativnosti povećan, jer se u takvim tekstovima može pratiti naglašeno kritički stav prema zadatim obrascima ponašanja, kao i prema naslijeđenim kanonima, a nivo informativnosti će biti utoliko veći ako je predmet opisivanja zatvorena, patrijarhalna zajednica u kojoj je prikazan incidentni tip junaka koji se usudi da odstupi od kolektivnog načina mišljenja, o čemu je Lalić ovako govorio: „Opet se pitam zašto pišem i ponovo dospijevam do nejasnog odgovora: pokušavam da prikupim neka iskustva, uz pomoć njih da odredim je li ovo takozvano sad i ovdje samo haos u kojem ima nekih prividnih ponavljanja koja nas varaju te nam se čini da smo naslutili zakonitost, ili u tom vječitom pokretu ima i stvarnih oslonaca koji se sastoje od otkrića osvojenih pipanjem po mraku i zapisanih prutom po vodi...”

Ključne reči: integralni realizam, tradicionalizam, modernizam, stvarnost, umjetnost

Тамара Костић Пахноглу, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
 Центар за стране језике, Србија

**ГРАНИЦЕ СМИСЛА И БЕСМИСЛА У ИЗРЕЧЕНОМ И
 ПРЕЋУТАНОМ У ПРОЦЕСУ ПРЕВАСПИТАВАЊА ЗАТВОРЕНИКА
 У РОМАНУ ЕПИДЕМИЈА АНДРЕАСА ФРАНГЈАСА**

Процес идеолошког преваспитавања на голим отоцима послератне Грчке тема је која заокупља бројне грчке писце, а романи неких од њих обилују аутобиографским елементима. У стварности која је, током реципирања, из много разлога тешко појмљива као стварност, а не књижевна фикција, тумачи дела налазе се пред инспиративном недоумицом. На које све начине прећутано може бити смисленије од бесмисла изговореног? У којим ситуацијама постаје очигледан смисао очигледно бесмислених речи и поступака? Има ли смисла борити се против бесмисла? Да ли процес преваспитавања својим бесмисленим методама доводи у питање смисао самог процеса? Који је смисао потраге за смислом на месту на којем постојање одише бесмислом и када су и затвореници и њихови мучитељи у скоро једнакој мери заробљеници и жртве бесмислене идеологије? Наратив, који доноси овакве дилеме и, притом, обилује сложеним ликовима који, измештени из уобичајених животних околности и изложени екстремним притисцима, показују неуобичајене когнитивне и моралне обрасце, представља инспиративно штиво за когнитивноратолошка разматрања.

Кључне речи: Франгјас, когнитивна наратологија, казнени процес

Dragana Jovanović, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu,
 Srpska književnost, Republika Srbija

**OČEVI I OCI SLOBODANA SELENIĆA U SVETLU TEORIJE
 PRIPOVEDANJA**

U radu se nastoji pokazati kako bi moglo izgledati ili u kom smeru bi moglo ići proučavanje romana *Očevi i oci* Slobodana Selenića iz aspekta teorije pripovedanja. Kako romani tog autora sami problematizuju pitanja jezika, pitanja komunikacijske prirode i koje su posledice neuspešne razmene verbalnih kodova, i roman *Očevi i oci* se pokazuje inspirativnim za sagledavanje binarnih konstrukata, ali i kulturoloških, društvenih i političkih kodova. Selenić prevodi

život u književnost po zakonima nužnosti i verovatnosti, a u svom pisanju doseže i do epskog naspram vremena stvarnosti, približivši se tako strukturalističkoj slici sveta. Prikazaćemo koji tip fokalizacije odlikuje roman *Očevi i oci*, kakav je sam redosled izlaganja događaja i čemu pogoduje takav način oblikovanja fabule, te ko su adresati i adresanti u romanu, kako su predstavljene prostorno-vremenske kategorije i koji je njihov značaj, ali i na koji način Slobodan Selenić otvara svoje književno stvaralaštvo ka prepletu društveno-političkih zbivanja sredine dvadesetog veka. Pored toga, razmotrićemo i pitanja jezičke raznolikosti u romanu, te jezika i politike kao aktera same radnje. Cilj rada je uočiti na koji način narativni mehanizmi prikazuju proces pripovedanja života iz aspekta klasične i postklasične naratologije.

Ključne reči: fokalizacija, pripovedna instanca, polifoničnost, fabula, recepcija dela

*

Оливера Марковић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
Департаман за србистику, Србија

**ПРОЦЕС ГРАЂЕЊА МЕНТАЛНИХ РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗА ЈУНАКА
ПАРОДИЈЕ (ЈУНАК ПАРОДИЈЕ КАО ВЕЧИТИ ПУТНИК ИЗМЕЂУ
СВЕТОВА)**

Предмет истраживања јесте читалачки процес грађења менталних репрезентација главног јунака пародије, са посебним фокусом на процесима пародијских виртуелизација јунака као посебним случајевима енкодирања његових транссветовних идентитета. Као студије случаја послужиће нам лик Дон Кихота из Сервантесових романа и донкихотска пародија *Женски Дон Кихот или Арабелине авантуре* Шарлот Ленокс. Ослањајући се на постулате когнитивне наратологије и когнитивне семантике, књижевну пародију третирамо као хуморну мрежу појмовног сажимања (Fausonnier & Turner 1998, 2002) чије је разумевање обележено перманентним семантичким скоковима и процесима дезинтеграције читаве појмовне мреже. Када је реч о јунаку пародије, хипотеза коју ћемо покушати да докажемо односи се на то да пародијски жанр представља посебан случај жанра фикције у којем јунак – прототип и његови парњаџи егзистирају у истом свету – и у истој јединци. Сигнал за њихово раздвајање јесу онтолошка раслојавања наратива, праћена различитим видовима аутентизације, те дестабилизације света приче. Последица овог процеса јесте грађење, од стране реципијента, менталне репрезентације (бленда) за јунака пародије као сложеног конструкта чија стабилност

зависи управо од учинака виртуелизације приче – виртуелно присутног пародираног текста (кроз који јунак покушава да потврди свој идентитет), промена околности у актуелизованом свету кроз виртуелне приче, те кроз поступак пародијске негације назначеног, пожељног света. У терминима теорије јунака Џејмса Фелана (1989), снага пародије може бити остварена само симултаним наглашавањем миметичког и синтетичког аспекта књижевног лика. Тиме се потврђује наша теза да пародијски текст може остварити своју функцију само уколико перманентно дестабилизује, путем семантичких скокова, свет приче који евоцира. Иако чињеница књижевноисторијске и рецепцијске стабилности Дон Кихота као јунака – мегапрототипа може провоцирати овај закључак, одговор на проблем могао би доћи из теорије когнитивног оквира, и посебно апликације теорије у вези са књижевним јунаком (Chlorpicki 2000, 2017; Weststeijn 2004; Margolin 2007).

Кључне речи: пародија, транссветовни идентитет, књижевни јунак, когнитивна наратологија, Дон Кихот

*

Христина Аксентијевић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
Департман за србистику, Република Србија

ДУБРОВАЧКИ ZANNI: ТИПСКЕ ИТАЛИЈАНСКЕ МАСКЕ СЛУГУ У ПРОЦЕСУ ДУБРОВАЧКЕ БАРОКНЕ КОМЕДИОГРАФСKE ОБРАДЕ

Рад истражује процес обликовања доминантних ликова слугу у корпусу дубровачких барокних комедија у складу са жанровским конвенцијама италијанске и француске, односно европске комедиографске праксе. Као централни и најактивнији драмски ликови, слуге се у дубровачким барокним комедијама синкретички конципирају у складу са наслеђем плаутовско-теренцијевске традиције, али и традицијом италијанске импровизоване артистичке комедије, уз удео индивидуализације коју носи аутентична дубровачка обрада. Анализом адаптација италијанских комичких маски, прилагођених духу и традицији тадашње дубровачке литературе, указује се на одлике (типске и индивидуализоване) и профилизацију ликова слугу, који се са осталим ликовима умрежавају системима чврсто утемељеним на опозицијама: надређени – подређени, разумни – луди, млади – стари, моћни – немоћни, активни – пасивни, паметни – глупи, мушки – женски и др. Посебна пажња у процесу анализе и категоризације биће посвећена супериорним слугама, које, осим конвенционалних, комичних, поседују и

комплексније функције, чиме упућују на друштвено-политичке импликације и сатиричну димензију ових дела.

Кључне речи: *zanni*, дубровачка комедија, комичке маске

*

Мирјана Бојанић Ђирковић, Универзитет у Нишу,
Департман за србистику, Србија

САВРЕМЕНА ЕМПИРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА ПРОЦЕСА ЧИТАЊА

Проблем читања/тумачења/реципирања и његових ефеката присутан је од античке поетичке мисли. У дијахронији науке о књижевности, овом проблему приступало се са феноменолошког, рецепционистичког, културолошког, социолошког, когнитивнопсихолошког аспекта. Савремена истраживања процеса читања задржала су интердисциплинарни приступ наведеном феномену, али су тежиште ставила на његову емпиријску димензију. Рад доноси преглед савремених емпиријских мултидисциплинарних релевантних истраживања процеса читања у свету, уз истицање доприноса овог феномена медицинским (неуробиолошким), правним, психолошко-социолошким (у домену аутизма) и другим дисциплинама савремених природних и друштвених наука.

Кључне речи: *ум света приче*, неуролошко-биолошка истраживања, аутизам, правни наратив, процес читања

*

Lidija Vojinović, Filološki fakultet, Univerzitet Crne Gore,
Odsjek za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, Crna Gora

МАЂАРСКА РЕЧЕНИЦА KROZ PRIZMU KULTURE SJEĆANJA

Cilj ovog rada je analiza i potpunije osvjetljavanje koncepta kulture sjećanja, odnosno načina njegove realizacije u romanu *Mađarska rečenica* Andreja Nikolaidisa, a sa ciljem potpunijeg razumijevanja značenja teksta koji funkcioniše kao mjesto sjećanja i pamćenja prošlosti. Istraživanje uticaja nostalgичnog sjećanja na sudbinu protagoniste romana, koji usljed rata bježi iz Sarajeva u Crnu Goru, realizovano je na temelju Asmanove (Assmann) teorije. Ona predstavlja značajno interpretativno polazište u prepoznavanju načina djelovanja individualnog sjećanja pojedinca, koje se istovremeno transponuje i kao pamćenje

kolektiva, te njegovih posljedica po psihičko stanje junaka. Oblikujući naraciju tako da se u njoj udvajaju sjećanja junaka i pripovjedača, autor usložnjava semantičku ravan teksta, pri čemu uočavamo više temporalnih tačaka koje su usmjerene prema prošlosti, a povezuje ih priča o njemačkom Jevrejину i izbjeglici Valteru Benjaminu (Walter Benjamin), kao i njegovom izgubljenom rukopisu koji se rekonstruiše. Svijet destabilizovan ratnim dešavanjima, melanholiја i opsesija sjećanjem, usmjeravaju nas prema kritičkoј spoznaji prošlosti i pokušaju njenog prevazilaženja, odnosno nastojanja da se kroz proces pamćenja suočimo sa prošlošću, izlazeći pročišćeni i oslobođeni njenih negativnih posljedica po život u sadašnjosti.

Ključne reči: sjećanje, kultura sjećanja, Jan Asman, rat, prošlost

**INNOVATIONS IN THE PROCESSES OF CREATING WORDS, NEW
MEANINGS, AND THEIR USE /**
**INOVACIJE U PROCESIMA STVARANJA REČI, NOVIH ZNAČENJA I
NJIHOVA UPOTREBA**

Divna Tričković, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu,
Katedra za orijentalistiku, Srbija

***PRILOG REŠAVANJU PROBLEMA USVAJANJA SINONIMA U
JAPANSKOM JEZIKU NA PRIMERU REČI 過程 I 工程
SA ZNAČENJEM PROCES***

U japanskom jeziku postoji veliki broj sinonima koji su često funkcionalno i kolokacijski različiti. Počev od srednjeg nivoa učenja jezika, studentima japanologije u našoj zemlji oni postaju poseban problem u učenju, pre svega zbog nepostojanja odgovarajućih japansko-srpskih rečnika. Kada se potraži prevodni ekvivalent za reč *proces* u japanskim onlajn rečnicima dobiju se sledeće reči: 過程, 工程, 処理, 手順, プロセス itd. čiju distinkciju čak i na osnovu nekoliko primera često nije lako utvrditi. Iz tog razloga smo u nastavu japanskog jezika uveli upotrebu online alata Instituta za japanski jezik (<https://nlb.ninjal.ac.jp/>) za pretraživanje korpusa *Balanced Corpus of Contemporary Written Japanese: BCCWJ*, sa preko 100 miliona reči, koji omogućava studentima da samostalno izvedu leksikološko istraživanje na parovima reči istog ili sličnog značenja. U ovom izlaganju predstaviceemo mogućnosti primene ovog internet alata u nastavi, kao i dobijene rezultate koji su korisni za shvatanje razlike u upotrebi japanskih reči 過程 i 工程 *proces*. Tako se, na primer, dobija podatak da je frekvencija upotrebe reči 過程 4,4 puta veća od reči 工程 (5865:1329). Posmatranjem podkorpusa i analizom konkretnih primera iz različitih vrsta tekstova zaključili smo da je prva reč šireg semantičkog potencijala i domena primene, za razliku od druge koja je uglavnom vezana za mašinske ili mehaničke procese. Takođe ćemo predstaviti i jedan inovativan pristup leksici u nastavi stranog jezika kroz analizu stavova studenata.

Ključne reči: japanski jezik, korpus, leksika, nastava stranog jezika, sinonimi

Ђорђе Шуњеварић, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет,
Департман за србистику, Србија

СЛОЖЕНИ ПРИДЕВИ СА ФОРМАНТОМ НОВО- У ПРВОМ ДЕЛУ

Предмет рада чине придеви у српском језику добијени у процесу слагања са речју *ново* као првом саставницом. Све примере из грађе одликује јединствен творбени модел, те се у другом делу сложеница јављају придеви глаголског порекла (партиципи). Циљ истраживања јесте да се испита модификација значења придева приликом слагања са речју *ново*, али и да се уочи савремена употреба сложених придева. Полазећи од речничког стања и значења форманта *ново-*, претпоставља се да тек у новије време сложени придеви са *ново-* у првом делу доживљавају експанзију и добијају нова значења. Гугл претрагом издвојени су нови фреквентни примери, попут *новозаражен*, *новооболео*, *новопогођен* и сл., настали под утицајем новог времена и друштвених прилика. Поједини придеви су изгубили примарну семантику, па се сада једино користе у метафоричком значењу (*новопечен* ‘који је одскора нешто постао’). Анализа показује да је творбени модел *ново* + *партицип* веома продуктиван. Прва саставница утиче на семантику сложеног придева уносећи додатну сему у његово значење. Формант *ново-* у примерима из грађе одговара прилогу, а као најфреквентнија значења истичу се ‘недавно, скоро’ изграђен, отворен и сл. или ‘следећи у низу’ (*новоизграђен*, *новоотворен*). Фреквентност примера у употреби испитује се на основу електронског корпуса, где су анализирани придеви потврђени у конкретним контекстима.

Кључне речи: сложени придеви, *ново*, творба слагањем, семантика, контекст

Nevena Tomić-Brkuljan, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet,
Nauka o jeziku (doktorske studije), Crna Gora

SINTAKSIČKO-SEMANTIČKE ODLIKE SPACIJALNIH PREDLOŠKO-PADEŽNIH KONSTRUKCIJA U JEZIKU MEDIJA

U jeziku savremene publicistike sve je veći broj predložko-padežnih konstrukcija sa imenicom u predložkoj službi. Konverzija ove vrste u literaturi se inače tumači kao produkt novinarskog i administrativnog stila, te kao rezultat uticaja stranih jezika i potrebe za preciziranjem odnosa na sintagmatskom planu rečenice. U radu smo izdvojili i opisali imeničke predložke izraze koji u medijskim tekstovima referišu na kategoriju specijalnosti, prepoznajući pritom široke i relativno ujednačene moguć-

nosti koje posjeduju kako na planu značenja tako i funkcija. Zaključeno je da su analizirane jedinice zapravo genitivne konstrukcije, koje u istraživačkoj građi najčešće vrše pozicioniranje u okviru apstraktno shvaćenog prostora, zbog čega nije očekivana njihova (gotovo isključivo) specijalizovana priroda. Bez obzira na adverbijalnu ili adnominalnu funkciju, zajednička karakteristika predloženih imeničkih konstrukcija je obilježje neposrednog prostornog statuiranja i neograničavanja lokalizatora, te mogućnost semantičke transpozicije tek na unutarkategorijalnom nivou. Dvije specijalne potkategorije (apstraktno i konkretno shvaćeni prostor) često mijenjaju semantičke uloge, pa se predloškim izrazom sa osnovnim značenjem konkretnog prostora konstituiše apstraktni specijalni plan i obrnuto.

Кljučне речи: предлошко-пaдежне конструкције, специјалност, синтакса, семантика, језик медија

*

Јована Јовановић, Институт за српски језик САНУ, Србија

ТВОРБЕНИ ПРОЦЕСИ У НАСТАЈАЊУ ПЕЈОРАТИВА КОЈИМА СЕ ИМЕНУЈЕ ЧОВЕК У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду ћемо са дериватолошког аспекта анализирати лексеме погрдног значења којима се у савременом српском језику именује човек. Полазећи од увида у сербокроатистичке појмовнике лингвистичких термина, у којима се пејоративи преваходно третирају као суфиксалне изведенице субјективне оцене, те испитујући погрдно значење лексема у сфери човек на великим корпусима, у нашим ранијим истраживањима показали смо мањкавост оваквог приступа лексичкој пејорацији и утврдили да је погрдно значење једнако уобичајено резултат семантичке колико и афиксалне деривације. У овом раду циљ нам је да покажемо који су деривациони процеси и творбени модели, осим суфиксације аугментативним и деминутивним наставцима, уобичајени у настајању именичких пејоратива у српском језику. На грађи из описних и жаргонских речника анализираћемо лексеме погрдног значења које су добијене слагањем (*вуџибатина, плачитичка*), префиксацијом (*нечовек, полуинтелектуалац*), као и различитим типовима комбиноване творбе (*дупеувлакач, лезилебовић, стокилаш, џабалебарои*). Посебну пажњу усмерићемо на продуктивне творбене моделе у настајању суфиксалних изведеница погрдног значења које нису производ аугментације и деминуције већ афиксације творбене основе другим суфиксима (-ача, -уша, -арош, -атор, -ло, -оња).

Кључне речи: пејоратив, творбени процеси, слагање, суфиксација, комбинована творба

Jelena Lepojević, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
 Departman za ruski jezik i književnost, Srbija

***NOVA ULOGA POJEDINIH MOCIONIH SUFIKSA U TVORBENIM
 PROCESIMA (NA MATERIJALU RUSKOG I SRPSKOG JEZIKA)***

Pojava moviranih femininuma ili, prema drugoj terminologiji, socijalnih femininativa, aktuelna je tema u savremenom srpskom jeziku. U svojoj osnovi, to su reči nastale jednim od najstarijih i još uvek najrasprostranjenijih tvorbenih procesa – sufiksacijom. U okvirima sufiksacije, mocionim sufiksima su se od nemarkiranog oblika maskulinuma tvorile forme femininuma (srp. *učitelj* : *učiteljica* – рус. *учитель* : *учительница*; srp. *kasir* : *kasirka* – рус. *кассир* : *кассирша*).

Međutim, savremene društvene okolnosti i sve veća potreba za imenicama *nomina agentis* femininum rezultirali su novim obrazovanjima uz pomoć postojećih mocionih sufiksa i time uticali na promenu njihove produktivnosti.

U srpskom jeziku najviše novih i još uvek neustaljenih moviranih femininuma nastaje mocionim sufiksom -(k)inja: *docentkinja*, *vojnkinja*, *filološkinja*, *fotografkinja*, *pilotkinja* i tome slično. Drugi po zastupljenosti u srpskom jeziku je sufiks -ka: *oficirka*, *sekretarka*, *političarka*. Znatan broj ovih novoobrazovanih reči nema svoje leksičke ekvivalente u ruskom jeziku, a kod onih koji postoje uglavnom nalazimo sufiks -ша: *доцентша*, *офицерша*, *секретарша*.

Po ugledu na par *поэт* – *поэтесса*, primećujemo da se sufiksu –ecca u ruskom jeziku takođe povećava produktivnost: *гидеесса*, *педиатресса*, *деканесса* (naporedo sa *деканша*).

Otuda potreba da se u ovom radu ispita pojava mocije roda u dva genetski srodna i sistemski veoma bliska jezika, uporede mocioni sufiksi kojima se tvore razmatrane imenice, prokomentarišu međujezički ekvivalenti i ukaže na njihovu stilsku pripadnost.

Ključne reči: sufiksacija, sufiks, mocija roda, movirani femininum, rodno osetljivi jezik

Мирјана Гочанин, Институт за српски језик САНУ, Србија

РАТ И МИР КАО МОТИВНЕ РЕЧИ У ЛЕКСИЦИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Предмет овога рада представља семантичко-творбено сагледавање лексике српског језика која у творбеној основи непосредно или посредно садржи као мотивну реч *рат* или *мир*. Наша грађа биће ексерцирана из речника српског језика (и то превасходно из Речника САНУ, шестотомног речника Матице српске и Матичиног једнотомника), Корпуса савременог српског језика, новинских чланака који су посвећени ратним збивањима у Украјини, коментарима који их прате и др. Међу лексемама које ће се анализирати, наћи ће се и следеће: *заратити се*, *измири(ва)ти се*, *миран*, *мирити се*, *мировати*, *миротворац*, *намири(ва)ти*, *немир*, *немиран*, *непомирљив*, *помирити се*, *помирљив*, *примирити (се)*, *примирје*, *ратни*, *ратник*, *ратовати*, *ратоборан*, *смирен*, *смири(ва)ти (се)*, *узнемиравати (се)*, *узнемирити (се)* и др. Циљ истраживања је да се утврди које лексеме садрже творбену основу *рат* или *мир* (а испитивани материјал „покрива” временски опсег од Вука до данас), те која се, од ових двеју основа, показује као продуктивнија, потом да се установи њихово значење и каква је била њихова употребна вредност у прошлости, а каква је у новије време, затим да се наведу и размотре уочени творбени модели.

Кључне речи: семантичко-творбена анализа, мотивна реч *рат* или *мир*, творбена основа, творбени модели, употребна вредност лексема

**LITERATURE AND CREATION: PROCESSES OF INTEGRATION
AND DISINTEGRATION /**

**KNJIŽEVNOST I STVARANJE: PROCESI INTEGRACIJE I
DEZINTEGRACIJE**

Maja Antić, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
Departman za nemački jezik i književnost, Srbija

STATUS KNJIŽEVNOG REALIZMA U SAVREMENOM DOBU

Snažne promene civilizacijskih paradigmi s početka 20. i 21. veka uslovile su preispitivanje ontološkog i epistemološkog statusa vodećih književnih pravaca. U radu razmatramo složenu problematiku književnog realizma na teorijskim osnovama Kornelija Kvasa iznetim u studiji *Granice realizma* (2016). Cilj rada je da ispita da li se stvarnost današnjice, koja je neretko zasnovana na obseni i apsurdu, da predstaviti narativnim postupkom tradicionalnog realizma 19. veka. Prema rečima Teodora Adorna, takav narativni postupak reprodukuje samo fasadu stvarnosti, dok u istom kontekstu Hans V. Rihter o restauraciji realizma govori kao o pokušaju poimanja stvarnosti sa povezom oko očiju. Očekivani rezultat je ukazivanje na proces proširivanja granica realizma u skladu sa postmodernističkom relativizacijom stvarnosti, te da odstupanja u pravcu fantastike ili magičnog realizma više odgovaraju savremenom doživljaju sveta.

Ključne reči: realizam, postmodernizam, magični realizam, fantastika, stvarnost

*

Tin Lemac, Sveučilište u Zadru, Odjel za kroatistiku, Republika Hrvatska
Ivan Šunjić, neovisni istraživač, Bosna i Hercegovina

***NACRT STILISTIČKE PROCEDURE ZA ANALIZU
POSTMODERNISTIČKOG PJESNIŠTVA***

Postmoderni pjesništvo nastaje na književnom iskustvu eksplicitne i implicitne intertekstualnosti, metatekstualnosti, interdiskurzivnosti, intermedijalnosti kao globalnih konstitutivnih paradigmi. S jezično-stilske strane, riječ je o dekonstrukciji normativne gramatike jezika i uvođenja označiteljske igre kao temeljnog stilotvornog i smislotvornog načela gradnje postmodernog pjesničkog teksta. S obzirom na nedostatak stilističkih analitičkih procedura za takav tip pjesništva, predlažemo nacrt te procedure, njezine teorijsko-metodološke

silnice i tipologiju analitičkih iskaza. Analiza se odvija u domenu znakovnog pjesništva (tako priručno nazivamo pjesnički diskurz visoke semantičnosti), kategorije se određuju pojmom manirizacije i obuhvaćaju sve razine teksta od fonostilističkog do tekstostilističkog nivoa. Na sintaktičkom i tekstualnom nivou definiramo označiteljski lanac i iskaze koji nose asintaktičnost, asemantičnost i početno spomenute konstitutivne paradigme. Nadalje, te se kategorije grupiraju po stupnju manirizacije i jezične entropije u što neizravno uključujemo i njihovu kritičko-estetsku evaluaciju. Svaku navedenu kategoriju oprimjerujemo i analiziramo na tekstovima iz hrvatskog pjesništva. Teorijsko-metodološki temelji rada sadržani su u kanonskom djelu Linde Hutcheon *Postmodernistička poetika* i djelu Dubravke Oraić Tolić *Avangarda i postmoderna*.

Ključne reči: pjesništvo, pjesnički znak, analitičke forme, nazivi, stilistika, semiotika

*

Јелена С. Младеновић, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет,
Департман за србистику, Србија

**ПРОЦЕСИ (ДЕЗ)ИНТЕГРАЦИЈЕ ПЕСНИЧКОГ ЈЕЗИКА/СВЕТА
ДРАГАНА БОШКОВИЋА**

Поезију савременог српског песника Драгана Бошковића карактерише посебна ритамско-мелодијска организација, делом условљена утицајем панка и рока који се не појављују само кроз супкултурне референце у интертекстуалним оквирима, већ делују и на саму природу језика и стиха. Зато ћемо посебну пажњу посветити аудитивној имагинацији (Т. С. Елиот), а конкретно процесима (дез)интеграције песничког језика/света посредством употребе екскламаторне и оноματοпејске лексике. Процеси памћења/заборављања миметичке референцијалности, представљени кроз оноματοпеје и узвике, имају посебну виталистичку функцију у Бошковићевом песничком свету који укида наспрамности. У овом раду пратићемо процесе ишчезавања језика, увођења речи страних језика, свођења на мелодију, ритам, звук, оноματοпеје и узвике, преиспитујући односе између фонетског и семантичког плана. У виду ћемо имати читав песнички опус, али ћемо посебну пажњу посветити поезији која је настајала од збирке *The Clash* до данас.

Кључне речи: оноματοпеја, узвици, процес, савремена поезија, Драган Бошковић

*

Vasilisa Serafimović, istraživač-pripravnik, Filozofski fakultet,
Univerzitet u Nišu, Departman za srbistiku, Republika Srbija

***OBRNUTI PROCES OBLIKOVANJE IDENTITETA REGINE DELAVALA
U ROMANU DVORI OD ORAHA MILJENKA JERGOVIĆA***

Rad se bavi procesom oblikovanja lika Regine Delavale u romanu *Dvori od oraha* Miljenka Jergovića. Budući da je narativni tok romana invertovan, odnosno roman počinje 15. glavom, a završava se 1., te se priča odvija unazad, sam proces građenja lika možemo posmatrati iz dveju perspektiva. Ako identitet Regine Delavale vežemo za početak romana, odnosno kraj narativa o njenom životu, i uzmemo njenu ličnost u tom trenutku kao „finalni produkt”, ceo roman možemo posmatrati kao proces demistifikacije, dekonstrukcije, otkrivanja kako je došlo do toga. Budući da se na početku čitalačkog procesa susrećemo sa lascivnom starijom velike fizičke snage koja privlači pažnju mokrenjem dok stoji i drži genitalije usmerene ka nepoznatim ljudima, kod čitalaca se javlja intriga i potreba za detektovanjem kako je i zašto jedna stara žena došla u to stanje. S druge strane, ukoliko roman posmatramo kao proces građenja identiteta Regine Delavale, susrećemo se sa izazovom da pokušavamo da sastavimo celu priču hronološki, ali unazad, odnosno da retrospekcijom upoznajemo lik od smrti ka rođenju i integrišemo sve u jedan identitet, dok na kraju ne dođemo na početak. U ovom radu ćemo posmatrati lik Regine Delavale kao rezultat procesa oblikovanja i razobličavanja, kako to ovaj postmoderni roman svojim obimom i vremenskim zahvatom nudi.

Ključne reči: identitet, proces, roman, Miljenko Jergović, književni lik

*

Igor Grbić, Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli,
Odsjek za anglistiku, Hrvatska

***IZOBLIČAVANJE STVARNOSTI U DREVNOJ INDIJI:
IMAGINATIVNI TRANSREALIZAM***

Jedna od najupadljivijih osobina staorindijske književnosti njena je neumjerenost, a jedan od najtipičnijih načina na koje se ona očituje jest hiperboličnost, koja nerijetko dostiže razmjere adinatona, hiperbole dovedene do krajnosti. Zapanu, opsjednutom mimetičnošću u umjetnosti, ta je osobina i jedna od glavnih prepreka u recepciji te književnosti. Izlaganje želi upozoriti na svu pogrešnost

realističkog pristupa, kad je riječ (i) o drevnoj Indiji, pokazujući kako izobljčavanje likova, radnje, vanjskog, tobože stvarnog, svijeta i ostalih koordinata pripovijedanja odnosno pjevanja zapravo vjerno služi stvarnosti višoj, koja je imaginativna. Naglasak je na *Mahābhārati*, ne samo kao najvećem indijskom (i svjetskom) djelu književnosti, nego s obzirom i na tvrdnju nje same – tvrdnju koja je i sama hiperbola – da je sve čega na svijetu ima sadržano u njoj, a ako u njoj nečeg nema, to samo znači da ne postoji ni u svijetu. Da bi se ilustrirala dalekosežnost imaginativnog, a ne realističkog imperativa u staroj Indiji, uključeni su i primjeri iz neknjiževnih tekstova, tehničkih i pravnih, u kojima, po zapadnim mjerilima, izostanak realizma postaje osobito zabrinjavajući.

Ključne reči: staroindijska književnost, hiperboličnost, realizam, transrealizam, imaginacija

*

Јована Анђелковић; Филолошко-уметнички факултет; Универзитет у Крагујевцу; Центар за научноистраживачки рад; Катедра за српски језик и књижевност, Србија

***ПРОЦЕС ИНТЕГРАЦИЈЕ РОМАНЕСКНОГ ДЕШАВАЊА И
ДЕЗИНТЕГРАЦИЈЕ НОВЕЛИСТИЧКОГ ДОГАЂАЈА У УСПЕЊУ И
СУНОВРАТУ ИКАРА ГУБЕЛКИЈАНА БОРИСЛАВА ПЕКИЋА***

Фокусни моменат овог истраживања претпоставља изналажење сегмената Пекићевог дела *Успење и суноврат Икара Губелкијана*, у којима се осећа потенцијал процеса трансгресије и хибридизације појединачних жанровских облика. Како је, у неким интервјуима, аутор ово дело назвао новелом, иницијални истраживачки покрет усмерен је ка детектовању и анализи начина на који су новелистичке особености тематизованог догађаја дезинтегрисане процесима интегрисања других, особито романескних, жанровских тенденција. Однос жанрова сагледаваће се и кроз призму напетог и континуираног саодношења стварности и имагинације, а посредством уочавања процеса брисања границе која их диференцира. Када се аналитички приступи начину на који се новелистички догађај гради на подлози митске теме, ово истраживање ће даље бити окренуто ка изналажењу жанровске подлоге на којој се темеље романескни пасажи присутни у делу, а који своје присуство потврђују и у тенденцијама књижевне критике да се оно жанровски детерминише и као кратки роман, односно, као прелазни жанр између новеле и романа. Управо ће се у том домену анализе отворити хоризонт за увиђање различитих поступака романсирања новеле,

мита, исповести, фантастике. Све ове истраживачке тенденције побуђене су идеолошко-друштвеном условљеношћу Пекићевог дела и одговором на њу, који се заснива на процесима умногостручавања, хибридизације и превазилажења задатих матрица и међа, како у егзистенцијалном смислу, тако и у литерарној, овде Пекићевој, пракси.

Кључне речи: Борислав Пекић, трансгресија жанрова, мит, новела, роман

*

Биљана Солеша, Медицинска школа, Крушевац

ПРОЦЕС УМЕТНИЧКОГ ОБЛИКОВАЊА МОДЕРНОГ ТРАГИЧНОГ ЈУНАКА У ПРИПОВЕЦИ СРПСКОГ РЕАЛИЗМА

У раду се, на основу естетичких ставова о трагичном у књижевности, интерпретацијом одабраних дела, истражује процес трансформације трагичног јунака, од антике до модерних времена, и његово обликовање ван драмске форме, у приповеци.

У уводном делу дат је сажети осврт на дефиницију и рedefиницију трагичног јунака и преглед филозофских и књижевно-научних разматрања од антике до савременог доба. Теоријско-методолошки оквир чине ставови Аристотела, Ф. Хегела, Ф. Шелинга, А. Шопенхауера, Ф. Ничеа, С. Кјеркегора, Н. Фраја, те савремених истраживача, К. Козака, Е. Пула, Ј. Борјева. У средишњем делу, анализирају се главни ликови приповедака П. Кочића (*Кроз међаву*), С. Матавуља (*Пилипенда*), Р. Домановића (*Идеалиста*), Л. Лазаревића (*Ветар*). Утврђује се присуство трагичних елемената својствених трагичним јунацима антике и особина које их приближавају модерном трагичном јунаку. У завршном делу закључујемо да су српски реалисти у процесу формирања трагичног јунака своје епохе успели да одговоре естетичким захтевима трагичног у форми приповетке.

Циљ рада је да на конкретним примерима покаже процес формирања модерног трагичног јунака у српској књижевности, чије обликовање захтева примену сложенијих наративних поступака, којима се уједно указује и на процес превазилажења захтева реалистичке поетике и појаву модерних тенденција у српској приповедној прози.

Кључне речи: трагични јунак, модеран трагични субјект, кривица, сукоб, приповетка

Anastasija Gorgiev Stojanović, Inovacioni Centar, Univerzitet u Nišu, Srbija
 Mihailo Stojanović, Inovacioni Centar, Univerzitet u Nišu, Srbija

POTRAGA ZA HUMANIZMOM: ISTRAŽIVANJE IDENTITETA I PRIPADNOSTI U SPISIMA AMINA MALUFA

Ovaj rad nastoji da istraži koncept humanizma u delima *Ubilački identiteti* i *Poremećenost sveta* autora Amina Malufa (Amin Maalouf). U svojim esejima, Maluf podrobno pravi razliku između pojma identiteta i pripadnosti, te smatra da je identitet samo jedan, da ga doživljavamo kao celinu, za razliku od pripadnosti kojih možemo da posedujemo nekoliko: pripadnost rasi, naciji, religiji, itd. Autor polazi od pretpostavke da je identitet dinamičan proces koji se oblikuje i preobražava tokom čitavog života, kroz višestruke pripadnosti pojedinca, i kao takav, nije inherentan ljudskoj prirodi. U radu ćemo se koristiti teorijom procesnog identiteta koji je postavila Glinis Brejkvel (Glynis Breakwell), kao i teorijom o kulturnom identitetu Stjuarta Hola (Stuart Hall), kako bismo pružili sveobuhvatno razumevanje formiranja identiteta kao odgovora na društvene i političke promene. Polazeći od istorijskog razvoja humanizma i principa univerzalnosti Hansa Jonasa (Hans Jonas), rad nastoji da odgovori na pitanje na koji način identiteti mogu biti manje „ubilački” i da li humanistička perspektiva može da iskoreni ovakav način uvreženog mišljenja. Cilj ovog rada jeste da se kroz objašnjenje pojmova identiteta, pripadnosti i humanizma pokaže potencijal humanističkog pristupa i da se prihvati autentično i otvoreno razumevanje sebe i Drugog.

Ključne reči: humanizam, identitet, pripadnost, univerzalnost, Amin Maluf

Сара Арва, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Српска
 књижевност са јужнословенским књижевностима, Србија

**ПРОЦЕС РОМАНЕСКНОГ ОБЛИКОВАЊА ФИГУРЕ УМЕТНИКА
 – ОД (АУТО)БИОГРАФСКОГ ДО АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОГ У
 РОМАНУ ЈАН НЕПОМУЦКИ**

Циљ овог истраживања јесте да представи процес обликовања фигуре уметника – музичара, али и писца – Јана Непомуцког, у истоименом роману чији садржај представља рукопис насловног јунака. *Јан Непомуцки* настаје на темељима (ауто)биографског, документарног предлошка, и

упућује на чешког музичара Емила Хајека, оца списатељице Јаре Рибникар. Ауторка у својој мемоарској прози експлицитно указује на сопствени литерарни проседе и белешке из живота које су транспоноване и преобликоване у књижевном тексту. У процесу конституисања средишњег лика, међутим, роман се удаљава од веристичке подлоге и примиче дискурсу романа о уметнику (нем. *künstlerroman*). Дело отуд предочава постајање уметника, његово стасавање, као и артистичку самоспознају, што су неизоставни елементи овог књижевног жанра. У средишту тумачења је начин на који се од почетног (ауто)биографског импулса дело остварује кроз аутореференцијални наратив, метатекст – онај који, према теоретичарки Линди Хачион, приповеда о себи самом. У овом истраживању ћемо пратити процес развоја уметника Непомуцког, његова интроспективна превирања, меланхолична расположења, али и (само)спознајна опажања, чије се крајње исходиште огледа управо у блоховском рођењу дела – стварању књижевног текста.

Кључне речи: Јара Рибникар, Јан Непомуцки, уметник, роман о уметнику, *künstlerroman*

*

Немања Марјановић, Филолошки факултет
Универзитета у Београду, Србија

ФОРМАЛНЕ И ТЕМАТСКЕ ПРОМЕНЕ У ПЕСНИЧКОЈ ЗБИРЦИ МЈЕЋА СТАНИСЛАВА ВИНАВЕРА

У раду се указује на тематске и формалне промене у раној поезији Станислава Винавера. Такође, сугерише се да Винаверово стваралаштво не треба схватити као импровизацију: у његовој поетици постоји систем који је заокружен и целовит. Додир Бергсонове виталистичке филозофије и идеја о уметности као интуитивног стваралачког чина, буди Винаверов стваралачки дух и он формулише концепцију о музичком принципу као о врховној метафизичкој тајни. Универзалну мелодију, која све повезује у динамичну целину, Станислав Винавер излаже у песничкој збирци *Мјећа*: збирку посвећује умрлој сестри, Мјећи, и стога су почетак и крај дела у знаку њеног имена. Оквирне песме су опозиција фантастичним екстазама које доминирају у ретко разнотonoј (и у форми и у садржају) песничкој збирци: књига је подељена на осам засебних целина, а свака се разликује како тематски, тако и у погледу доминантног језичко-верисификацијског облика. Формално и садржински разнотоне делове песничке збирке *Мјећа* Станис-

лав Винавер повезује мелодијом у универзалну и диманичу структуру: на основу почетних звучних удара, стварају се бескрајни ланци рима који не воде у дисперзију, већ уобличавају песничко дело. У раду смо закључили да разнотоност у збирци, која је ранијим тумачима изгледала као промашај или пука играрија, заправо, представља тражење нових песничких решења и да је подстакла револуцију у српској поезији након Првог светског рата. Такође, установили смо да „музичке песме” симболизују наду у метафизичко избављење у свету који је уобличен као велики казамат.

Кључне речи: Винавер, Бергсон, мелодија, *Мјећа*, разнотоност

*

Снежана Марковић, Универзитет у Београду,
Филолошки факултет, Србија

СТВАРАЊЕ КАО СПОНА ИЗМЕЂУ ЖИВОТА И СМРТИ У РОМАНУ ДЕРВИШ И СМРТ МЕШЕ СЕЛИМОВИЋА

Циљ овог рада је да одговори на питање јесу ли теорије психоанализе и деконструкције применљиве у тумачењу конкретног књижевног дела – романа *Дервиш и смрт* Меше Селимовића.

Иако се данас сматрају превазиђеним, испоставиће се да су, на примеру поменутог дела, наведене теорије применљиве у процесима разобличавања књижевних ликова и њихових поступака, преобликовању радње и наративних токова, као и поновном успостављању кохерентног система фабуле.

У роману *Дервиш и смрт* Меше Селимовића главни јунак пише своју исповест и позиционира се и као протагониста и као приповедач. Односи према догађајима успостављају се накнадно, ретроспективно и присећањем.

Огромна потреба за преиспитивањем изазваће у главном јунаку потребу да пише, због чега је његове поступке неопходно тумачити помоћу теорије психоанализе. Промашеност и ускраћеност главног јунака сежу далеко и дубоко у младост. Оне се заснивају на немогућности главног јунака да прихвати и искаже љубав. Самим тим, осујећености главног јунака су огромне, у толикој мери да проузрокују његову затвореност и неспремност да бриге дели са другима. Сазнања о деловању овог књижевног лика, пропуштена кроз призму психоанализе, усмериће нас ка одбрамбеном механизму ком је

прибегao Ахмед Нурудин, а то је потискивање. Несвесно ће, као неизбрисиви траг, наћи пут у свесно, посредством Нурудиновог писања.

Са друге стране, применом постулата теорије деконструкције у тумачењу романа *Дервиш и смрт* Меше Селимовића, успоставља се нови систем разумевања који би се могао свести на две реченице Ахмеда Нурудина: *човек није Бог и човек је промена*. Новоуспостављена опозиција је заснована на сукобу главног јунака са самим собом, а систем дела је премештен из спољњег у унутрашњи свет. У једном тренутку ће Ахмед Нурудин рећи: *дервиш сам*, а потом: *човек сам*, чиме ће разоткрити основни узрок за суноврат његовог света, а то је разграђивање његове личности на два неусаглашена дела. Његов живот ће се поделити на две половине, због чега ће он и живљење и умирање доживети као неминовност и као морање.

Напослетку, процес стварања, инкорпориран као метатема романа *Дервиш и смрт* Меше Селимовића, показаће се као спона између живота и умирања, јер у могућим световима овог књижевног дела човек фигурира као биће које не постоји без стварања.

Кључне речи: српска књижевност, роман, Меша Селимовић, *Дервиш и смрт*, психоанализа, деконструкција, стварање, интеграција, дезинтеграција

*

Azra Mušović, Državni univerzitet u Novom Pazaru,
Departman za filološke nauke

EKFRAZA, ESTETIČKI OKVIR I PROCES INDIVIDUACIJE - INTEGRACIJA/ DEZINTEGRACIJA SEĆANJA U SVEMU ŠTO SAM VOLEO SIRI HUSTVET

Hvaljeni roman ideja *Sve što sam voleo* (*What I Loved*, 2003) Siri Hustvet, američke autorke skandinavskog porekla i supruge jednog od najvećih živih pisaca današnjice Pola Oстера, u postmodernom maniru predstavlja hibrid porodične sage i psihološkog istraživanja uloge umetnosti i gubitka u procesu individuacije jedinke. Iako autorka koristi ekfrazu kao narativnu tehniku, njeno razumevanje figure nije ograničeno samo na verbalni opis umetničkog dela, već obuhvata i način na koji ona tretira sećanje, odn. percipira slike lične i kolektivne prošlosti u procesu formiranja pojedinca.

Priču o prijateljstvu, porodičnu traumu i gubitak kojima se roman bavi autorka stavlja u kontekst niza percepcija provokativnih umetničkih dela, poigravajući

se tako sa idejom estetičkog okvira u načinu na koji proces individuacije tretira lično i kolektivno sećanje, kao sliku vremena koje više ne postoji. U svetlu kulturoloških studija, u miljeu postmodernog njujorškog intelektualnog kruga, rad istražuje prirodu i ulogu umetničke kreacije u procesu individuacije jedinke kroz katarzu kao mogućnost krajnje integracije/dezintegracije ličnog i umetničkog smisla.

Ključne reči: ekfrazza, estetički okvir, proces, individuacija, postmodernizam, sećanje, kreacija, integracija/dezintegracija

THE PROCESS OF GRAMMATICALIZATION IN LANGUAGES /
 PROCES GRAMATIKALIZACIJE U JEZICIMA

Јелена М. Павловић Јовановић, Универзитет у Крагујевцу,
 Филолошко-уметнички факултет, Центар за научноистраживачки рад,
 Крагујевац, Србија
 Наташа А. Спасић

**ГРАМАТИКАЛИЗАЦИЈА УСЛОВНЕ КЛАУЗЕ УВЕДЕНЕ ВЕЗНИКОМ
 УКОЛИКО ТОКОМ 19. И ПОЧЕТКОМ 20. ВЕКА**

Према поставкама о граматикализацији субординатора и зависних клауза у историјској синтакси (Нарог, Хајне 2017) пратимо граматикализацију условних клауза уведених везником *уколико* у току 19. и почетком 20. века. Савремена граматичка литература третира везник *уколико* као везник условних реченица који се јавља у свим функционалним стилевима, у трима позицијама у реченици. Посматра се као продукт новијег развоја језика (Ковачевић 2014). Релевантне граматике 19. и почетка 20. века не бележе овај везник. Почетна хипотеза јесте да је условна клауза са везником *уколико* граматикализована у току 19. века и почетком 20. века. Да бисмо ово проверили, консултовали смо претражив полифункционални корпус текста из 19. и с почетка 20. века. Утврдили смо да је изходна структура ове конструкције количинска и пропорционална реченица уведена спојем *у колико* (понекад с корелативом *у толико*). Исходна конструкција била је везана за постпозицију. Процес граматикализације, који је трајао током 19. века, обухватао је реанализу везника (*у толико* – *утолико*), промену семантике целе клаузе, што је временом довело и до њене слободне дистрибуције. Теоријске импликације рада односе се на то да се процес граматикализације у историјској синтакси не посматра само на нивоу граматикализације везника, већ се узима у обзир клауза у целини, што се односи и на промену њене семантике и на њену дистрибуцију.

Кључне речи: граматикализација, историјска синтакса, зависне реченице

Bojana Jakovljević, Faculty of Philosophy University of Novi Sad,
English Department
Predrag Kovačević, Faculty of Philosophy University of Novi Sad,
English Department

***PROSODIC CORRELATES OF THE GRAMMATICALIZATION SCALE:
A CASE STUDY OF THE SERBIAN LEXICAL, MODAL AND AUXILIA-
RY USES OF HTETI ('WANT')***

In Serbian dialects that allow the variation between infinitival and so-called *da+present* complements (DPC) (e.g. those of Vojvodina), the verb *hteti* ('want') in its negated form allows three different kinds of complements corresponding to its three different uses. In its lexical use, it takes an NP complement; the volitional modal version combines with DPC; and the future auxiliary takes the infinitival complement. Assuming different syntactic structures for all three different types of complements, we hypothesize that they exhibit different prosodic features. The hypothesis was tested experimentally by analyzing the preboundary lengthening and the behavior of F₀ as signals of different prosodic constituencies reflected in the Prosodic Hierarchy (PH). It was predicted that higher PH units will show a higher degree of preboundary lengthening as well as that the presence of phrasal and boundary tones will mark the right edge of PhPs and IPs respectively. We recorded 10 students at the University of Novi Sad as they pronounced 10 sentences per each of the three uses of this verb. The preliminary data analysis partially confirms our hypothesis as the modal verb *hteti* ('want') followed by DPC lengthens more than the auxiliary and lexical verb *hteti* ('want'), which are followed by infinitival and NP complement respectively (F₀ remains unaffected by these differences).

Key words: grammaticalization; infinitive, '*da+present*' construction, Serbian, preboundary lengthening

*

Katarina Subanović, Faculty of Philology and Arts,
Language and Literature Research Center, Serbia

THE GRAMMATICALIZATION PROCESS OF INGRESSIVE ASPECTUALIZERS IN ENGLISH: AN OVERVIEW

Verbs like *begin*, *continue*, and *cease*, followed by infinitives and participles, represent grammaticalized constructions which express aspectual distinctions. Such grammaticalized constructions comprise a secondary system of aspect marking in English, along with the primary system of simple, progressive and perfect forms. With regard to aspectualizers, there are authors (e.g. Brinton 1988) who argue that grammaticalization is a semantic, rather than a syntactic process, and that the choice of aspectualizers in the history of English can be explained by a ‘localist’ theory of aspect, i.e. by observing the relationship between the spatial meanings of aspect categories and the verb semantics. The primary objective of this paper is to provide a brief literature overview of the grammaticalization process of ingressive aspectualizers from a diachronic perspective explored in relevant works in the field of aspectology. As shown in the literature, ingressive aspect, which refers to the beginning of an event, is characterized by verbs expressing ‘going into a situation’ and therefore, ingressive markers can be classified into two semantic categories: one expressing ‘motion’ and the other expressing ‘receiving or getting’.

Key words: grammaticalization, ingressive aspectualizers, verb aspect, literature overview

*

Lidija Tasić, Pedagoški fakultet Univerziteta u Nišu,
Katedra za jezike i književnost, Srbija

THE GRAMMATICALIZATION OF THE FUTURE MORPHEME BIĆE IN THE SERBIAN LANGUAGE AND THE FUTURE TENSE SEMANTICS

The existence of future morphemes with epistemic meaning has recently motivated the proposal of a unified analysis of the future as an epistemic modality (Giannakidou & Mari 2017). In this paper, we test this view by analyzing the Serbian future morpheme *biće* in *biće da* \varnothing types of contexts. After showing that the Serbian future morpheme *biće* may convey epistemic meaning, we

argue that it is grammaticalization that triggers its epistemic reading. By applying Lehmann's criteria of grammaticalization (Lehmann 2015), we show that the epistemic use of *biće* has typical characteristics of a grammaticalized morpheme ([-] syntagmatic variability, [-] semantic integrity, [-] paradigmatic variability, [+] paradigmaticity, [+] bondedness, [±] structural scope). Furthermore, our corpus analysis shows that *biće* is also being used in root contexts, indicating that it went through a root-modal-meaning phase, which aligns with the diachronic analysis of the grammaticalization of modal verbs (Bybee et al. 1994). Finally, we argue that the unified analysis of the future as an epistemic modality cannot hold given the fact that the use of the future morpheme *biće* in root contexts is available. The possibility of an ongoing change of future tense semantics triggered by the grammaticalization process is also discussed.

Key words: grammaticalization, *biti*, future morphemes, future tense, epistemic modality.

*

Илијана Чутура, Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука,
Катедра за филолошке науке, Србија
Ивана Ћирковић Миладиновић, Универзитет у Крагујевцу,
Факултет педагошких наука, Катедра за филолошке науке, Србија
**ГРАМАТИКАЛИЗАЦИЈА У КОНТЕКСТУ ДРУГИХ
ЈЕЗИЧКИХ ПРОЦЕСА**

У раду ће се анализирати граматикализација у контексту других процеса и у саодносу с њима. С једне стране, реч је о процесима декомпозиције, креирању мултилексемских јединица (на пример, сложених везника, прилошких израза, сложених предлога и сл.) и – с друге стране – универбације и „улексемљења”. Анализа ће обухватити термилошки и методолошки систем србистике и лингвистике, и као примарни корпус научне радове који су се директно или посредно бавили овом темом. Секундарни корпус су функционалностилски разнородни текстови. Основна идеја је да се у раду представи увид у процесе који су градуелни, и који дивергирају или конвергирају са теоријом граматикализације. У том смислу, рад не доноси нове увиде, него на прегледни начин разматра доступну литературу.

Кључне речи: граматикализација, универбација, декомпоновање, ортографска норма, србистичка истраживања

*

Tanja Milićev, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad,
Department of English, Serbia

Micol Vianello, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad,
Department of English, Serbia

***THE BIPARTITE RECIPROCAL MARKER IN ITALIAN AND SERBIAN:
AGREEMENT AND CASE MARKING PATTERNS AS POSSIBLE
INDICATORS OF CHANGE***

In this paper, we address certain agreement and case features of the reciprocal marker in Italian and Serbian. In both languages, the reciprocal marker is a bipartite quantified NP (complex anaphor). In Serbian, it is used as an alternative to the reflexive/reciprocal *se*-predicate, often to disambiguate reflexive-reciprocal interpretation; in Italian it is licensed by the reflexive/reciprocal *si*-predicate, unless a preposition is found between the two elements, in which case *si*-predicate is illicit. In Italian, the reciprocal marker shows gender and number agreement, while in Serbian the reciprocal marker expresses case as well. In both languages agreement and case marking generally match the features of the antecedents, but often certain inconsistencies arise, in the sense that the features are marked only on the second element of the marker (Italian, with further peculiarities concerning feminine agreement) or the case feature assigned by the verb or preposition on the second element is transferred to the first (Serbian). We will focus on the behavior of the reciprocal marker with prepositions (both complements and adjuncts expressing reciprocity relations). Ultimately, we aim to see whether these peculiar patterns indicate an ongoing change from a bipartite to a simplex expression, a pronoun.

Key words: bipartite reciprocal marker, Italian, Serbian, reciprocals inside PPs, complex-to-simplex marker change

*

Ljubica Đurić, Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet,
Katedra za romanistiku, Srbija

***LEKSEMA JEDAN U EGZISTENCIJALNIM REČENICAMA NA
POČETKU TEKSTA: ANALIZA NA KORPUSU NARODNIH BAJKI***

U radu se ispituje determinacija subjekta leksemom *jedan* u egzistencijalnim rečenicama koje se javljaju na početku narativnog teksta na srpskom jeziku. To su uglavnom rečenice s glagolom *biti* ili *živeti* u krnjem perfektu, s gramatič-

kim subjektom u nominativu i redom reči u kome glagol prethodi subjektu. U ovim rečenicama determinacija subjekta je fakultativna: moguće je i ‘Bio kralj’ i ‘Bio jedan kralj’. Cilj je rada da se utvrdi da li je determinacija subjekta češća u savremenijim tekstovima nego u starijim. Pretpostavlja se da se na ovaj način može ostvariti delimičan uvid u gramatikalizaciju lekseme *jedan* u marker neodređenosti, što je u literaturi već prepoznata pojava (npr. Ivić 1971, Friedman 2000, Čudomirović 2012, Đurić 2019). Ispitivanje se vrši na korpusu sastavljenom od početnih rečenica narodnih bajki: Vukovih bajki (1853. i 1870), bajki braće Grim (prevod s nemačkog iz 1979) i Afanasjevlevih bajki (prevod s ruskog iz 1982). Pomenute nemačke i ruske bajke u prevodu koriste se da bi se neutralisale razlike za koje se očekuje da će se javiti kao rezultat uticaja izvornog jezika na prevodni: naime, u nemačkom originalu neodređeni determinant – uglavnom neodređeni član *ein* (koji je takođe nastao od broja *jedan*) – redovno se javlja uz subjekte uvodnih rečenica, te se pretpostavlja da će i u prevodu subjekti uvodnih rečenica biti češće determinisani; u ruskom originalu, s druge strane, subjekti obično ostaju nedeterminisani, te se pretpostavlja da će i u prevodu na srpski determinacija biti ređa.

Ključne reči: gramatikalizacija, neodređenost, *jedan*, *neki*, egzistencijalna rečenica

*

Branimir Stanković, Faculty of Philosophy, University of Niš,
Serbian Studies Department, Serbia

CONTEXT-INDUCED GRAMMATICALIZATION OF THE INDEFINITE ARTICLE IN STATUS NASCENDI

Based on the mandatory use of indefinite-determiner-like elements in Serbian, a language with no categories of definite and indefinite articles, the paper proposes the hypothesis that the (language universal) grammaticalization of the cardinal number one into an indefinite article is triggered by specific contexts, rather than by the speakers’ intention to disambiguate between the definite or indefinite reading of the “bare” noun phrase. Although Serbian, like most languages, displays a regular set of indefinite pronoun items (derived from the interrogative/relative pronouns by prefixing with *ne-*), when introducing new, epistemically proximal nominal referents with an impoverished description to the discourse out-of-the-blue, its speakers are forced to use the number *jedan* (‘one’) with its non-cardinal, indefinite interpretation:

(1). Ukus umami je otkrio {#(jedan)}/{#neki}; japanski naučnik. Njegovo ime je...
 flavor umami AUX discovered one some Japanese scientist his name is
 “The umami flavor was discovered by {a / (#some)} Japanese scientist. His name is...”

We argue that this actually represents the initial stage in the grammaticalization of indefinite articles in the languages with this category, via the later process of gradual context-induced reinterpretation (Heine, Claudi & Hünemeyer 1991).

Key words: grammaticalization, indefinite article, context-induced reinterpretation, Serbian language

*

Ивана Митић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
 Департман за србистику, Србија

**ПРОЦЕС НАСТАНКА КОМБИНОВАНОГ СЛАГАЊА У СРПСКОМ
 ЈЕЗИКУ – ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ ПОДАЦИ**

У раду се истражују фактори који утичу на процес настанка обрасца слагања у коме се предикат слаже са различитим контролорима у роду и броју у условима дисјункције (ЧелаNP1 или виолаFSg су свиралеFP1 сваке ноћи). Досадашњи резултати продукцијских експеримената показују да је овај образац могућ у условима коњункције, и то када се координирани субјекат састоји из именице средњег рода множине и женског рода једнине (Митић и Арсенијевић 2019). Питање је каква је ситуација у условима дисјункције, те на који начин везник *или* и фактори као што су синкретизам и линеарност суделују у настанку оваквог обрасца слагања, што истражујемо у овоме раду помоћу експеримената са судовима граматичности. Подаци показују да је комбиновано слагање прихватљив образац слагања и онда када је један од чланова дисјунктивног субјекта средњег, а не само женског рода једнине. Резултати иду у прилог приступима према којима су род и број одвојени у српском језику, и одвојено се слажу.

Кључне речи: српски језик, дисјункција, комбиновано слагање, граматички род, граматички број

**THE PHENOMENON OF TRANSFORMATION IN LITERATURE
AND CULTURE /**

FENOMEN TRANSFORMACIJE U KNJIŽEVNOSTI I KULTURI

Danica Igrutinović, Fakultet za medije i komunikacije,
Univerzitet Singidunum, Departman za medije i komunikacije, Srbija

***GOING UP THAT RIVER: REBIRTH THROUGH WATER IN CONRAD'S
HEART OF DARKNESS***

This paper seeks to interpret the foundational Modernist novel *Heart of Darkness* by Joseph Conrad through a set of ideas existing in and arguably creating Modernism as it is known – the mythology of water as the fundamental but fickle, fluid Other subsisting at the basic level of the world and giving life to it while constantly needing to be controlled and tamed by a superior civilizing force. This mythology of water has at its core the story of katabasis/nekylia, a symbolic night journey over water deriving from ancient imaginaries, leading into Hell and back. The journey begins with exile from the rational, stable civilized world, and descent into the irrational, chaotic, watery depths of the unconscious and prime matter. In this underwater Hades or Hell, the hero is confronted with the watery beast that is the basis of carnal life at whose hands he suffers a symbolic death, which leads to a rebirth. The beast is often a guardian of precious life-giving treasure, and the victorious hero is allowed to take the spoils with him back to the surface.

Key words: *Heart of Darkness*, Joseph Conrad, Modernism, water symbolism, transformation

*

Arijana Luburić-Cvijanović, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad,
Department of English Studies, Serbia

***VERNACULAR COSMOPOLITANISM AND THE TRANSFORMATION
OF COMMUNITY IN GIANNINA BRASCHI'S
UNITED STATES OF BANANA***

In the aftermath of 9/11, Giannina Braschi's *United States of Banana* (2011) envisions a world of crumbling empires, destabilized economies, and new alliances among its vulnerable subjects. While exploring the possibilities for resistance in the changing landscapes of political and economic power, Braschi

focuses specifically on “the immigrant and the terrorist” (Perisic), and examines kaleidoscopic transformations of community, which are effected by global circulations of people and capital. Formally reflected by Braschi’s endless experimentation with genre, “foreign-speaking English” (Braschi), structure, plot, and character, such transformations involve “the cosmopolitanization of reality” (Beck) and the formation of what Homi Bhabha has termed “vernacular cosmopolitanism”, which is born marginal, on the border and in between, as cosmopolitanism of the underprivileged. Relying on a rich body of interdisciplinary theory on migration and cosmopolitanism, this article analyzes the narrative’s conceptualization of vernacular cosmopolitanism as cosmopolitanism “from below”, and the ongoing transformations of community that open up a space for new forms of solidarity and cooperation across difference in a time characterized by both global opportunity and global threat.

Key words: community, Giannina Braschi, migration, *United States of Banana*, vernacular cosmopolitanism

*

Милица Мојсиловић, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Центар за научноистраживачки рад, Катедра за српски језик и књижевност, Србија
Милица Кандић, Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Центар за научноистраживачки рад, Катедра за српски језик и књижевност, Србија

**ОГЊЕНА ВУЧИЦА ИЗМЕЂУ КРЕИРАЊА И ДЕСТРУКЦИЈЕ:
ТРАНСФОРМАЦИЈА ФИГУРЕ ВУЧИЦЕ У ВУЧЈОЈ СОЛИ
ВАСКА ПОПЕ**

Испевавши *Вучју со*, Васко Попа изградио је тотемистички, вучји пантеон, чији су зачетници Хроми вук и Огњена вучица. Њихова божанска, прародитељска улога опредмењена је кроз остваривање периодичних сусрета, на граници ове и оне стране неба, чиме је обезбеђивана обновљивост целокупног живог света. Песнички циклус *Огњена вучица*, коме је у раду посвећено највише пажње, тематизује митолошку визију вучице као Велике мајке, од које све проиходи и унутар које се све враћа. У Попиној вучици сажели су се фрагменти неколиких симболичких представа, па се стога она сагледава као врховно божанство специфичног животињског пантеона које преузима функцију матријарха и истовремено се пројављује као отелотворење саме природе. Циљ рада јесте маркирање физичких и сим-

боличких трансформација које доживљава Огњена вучица кроз пет песама истоименог циклуса: од настанка света до есхатона.

Кључне речи: поезија, трансформација, Васко Попа, вучица, Велика мајка

*

Vladislava Gordić Petković, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu,
Odsek za anglistiku, Srbija

***SOCIJALNI I EMOTIVNI PROCESI U ORKANSKIM VISOVIMA:
MOĆ TRANSFORMACIJE I TRANSFORMACIJA MOĆI***

Po rečima Džojks Kerol Outs, tema odnosa Katarine i Hitklifa poseduje elemente „bajkolike neumitnosti”. Velika tema *Orkanskih visova* jeste „neumitnost” – neumitnost borbe sila prirode i sila društva, neumitnost psihosocijalnih posledica „izdaje vlastitog srca” (za koju Hitklif optužuje Katarinu), ali i neumitnost procesa sazrevanja, obrazovanja i samospoznaje koji dovode do toga da ljubav u narednog generaciji bude zasnovana na uvažavanju razlika i prevazilaženju psihosocijalnih prepreka. Kao što su prvi prikazi romana objavljenog 1847. bili usredsređeni na teme „muške tiranije” i navodnu ekscentričnost „ženske fantazije”, a dvadeseti vek, po mišljenju Džojks Kerol Outs, imaginativnu dijalektiku Emili Bronte čita na pogrešan način, tako su novija kritička čitanja usmerena na materijalističku motivaciju junakinja i junaka, ekonomske interese i odnose moći (A. L. Kori, Dž. Pajk, T. K. Mejer). Iako se pojedini tematski aspekti romana moraju predstaviti iz prizme Katarininog pokušaja da pomiri i sačuva svoju odanost Hitklifu, čoveku bez porekla, imetka i humanosti, i opčinjenost Edgarom Lintonom, simbolom otmenosti, tradicije i nasleđenih vrednosti, u radu ćemo se usredsrediti na procese transformacije koji su uslovljeni ekonomski i psihološki, kao i na preraspodelu moći i uticaja između likova.

Ključne reči: *Orkanski visovi*, proces, moć, transformacija

Ana Sentov, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić,
Univerzitet Union, Serbia

Milena Škobo, Filološki fakultet, Univerzitet Sinergija, Republika Srpska

***TRANSFORMATIONS OF SPACES, BODY AND SOUL:
TRANSREALISM IN MARGARET ATWOOD'S THE HEART GOES LAST***

This paper will offer a critical reading of Atwood's 2015 novel *The Heart Goes Last* through the lens of Transrealism as a new literary movement of the 21st century that crosses realism with a narrative thread that heads toward science fiction, fantasy, or horror. The rapid social and technological changes on a global scale, accompanied by political and economic crises that we have witnessed and suffered in recent years have transformed the way we live and work, and how we perceive our identity as human beings. The aim of this paper is to examine the consequences of socio-economic and political crises on the characters' identity, and the resulting transformations of the human body and soul alongside the transformations of the environment. The elements of Transrealism will be traced in the interplay of settings, bodies and phenomena that are simultaneously futuristic and contemporaneous. The novel will be examined as one of Atwood's "speculative fictions" based on scientific and social scenarios of our times, and as a vehicle for the author to send out her increasingly urgent warnings to humanity predominantly directed towards changing their ego-conscious attitude to the environment to the eco-conscious one.

Key words: transrealism, speculative fiction, urban environment, technological advances, identity crisis

Danijela Petković, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
Department za anglistiku, Srbija

THE TRANSFORMATION OF A STRAY INTO A SOVIET SPACE CULTURE ICON: NICK ABADZIS'S LAIKA

A small mixed-breed dog who had wandered the streets of Moscow, Laika was only two or three years old when, on November 3, 1957, she became the first living being ever to orbit the Earth, and the first living being to die while doing so. Published in 2007, Nick Abadzis's graphic novel *Laika* represents a deeply poetic biography of this specific animal, and an investigation of her transformation from

a stray into a canine hero and a Soviet space culture icon – the transformation which, it is argued, Abadzis depicts as inseparable from her disposability. Laika was, indeed, multiply disposable from the start: as a dog in the anthropocentric world; as a stray in the city which killed its strays because “the shelter’s overflowing”, and as a lab animal at the height of the space race between the two super-powers, sent to space with no promise of return, on a date of high political significance. Supported by historical research, and critical animal studies’ insights on human-animal relations in the context of scientific experimentation, this paper reads Abadzis’s graphic novel as an attempt to deconstruct the familiar image of a “courageous scout” and the discourses of canine heroism and sacrifice surrounding Laika, and to show, from the perspective of an animal test subject, the abuse which characterizes “the most enormous scientific endeavor of the twentieth century”.

Key words: animal biography, canine heroism, graphic novel, *Laika*, Soviet space culture

*

Sladana Stamenković, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad,
English Studies Department, Serbia

***DEATH IN PROCESS: APPROACHING THE CONCEPT OF DEATH IN
DON DELILLO’S FICTION***

In the majority of DeLillo’s 20th-century novels, death is depicted as the outcome of destruction; it occurs as the potential result of the Cold War, Vietnam War, or the War on Terrorism in a variety of novels from *Americana* and *Underworld* to *Mao II*, or of environmental catastrophes, such as the toxic materials spillage in *White Noise*. Most of DeLillo’s early novels markedly grapple with death as the dooming end of existence. As opposed to this, his later novels discuss the concept of death as a process of transformation, one that might offer both positive and negative outcomes, if not both at once. Accordingly, death is perceived as a process of transformation from human into posthuman in *Cosmopolis* and *Zero K*, the process of silence as personal reinvention in *The Body Artist*, or the process of transformation of known systems and structures of (self-)identity, in the majority of his 21st-century novels, but mostly in *The Silence*. Following Boxall’s study of different processes of reinvention and becoming (Boxall 2006) in DeLillo’s fiction, this paper explores the ever-evolving idea of death on the level of individual and collective existence, culture, history, and art and their respective transformation in DeLillo’s novels.

Key words: death, reinvention and becoming, transformation and transgression, Don DeLillo

Marija Gemaljević, Državni univerzitet u Novom Pazaru,
Departman za filološke nauke, Srbija

***PROCES PSIHOSOMATSKE TRANSFORMACIJE SUBJEKTA U
ROMANU BESPUĆE VELJKA MILIĆEVIĆA***

Rad nastoji da ispita na koji način modernistički subjekt, u romanu *Bespuće*, podleže spoljašnjim i unutrašnjim transformacijama i kako se date promene poimaju kao značajni semantički kodovi romana. Otudenost od sveta i sopstva poima se kao psihološka paradigma raskrivanja junakove ličnosti. Od detinjstva, kao početne traume, upisuje se začetak transformisanja, pri čemu subjekt pokušava da dopre do suštine istine svog bića, koja je život u osami i melanholijskoj smrti. Buduća perspektiva Milićevićevog junaka, jeste modernistička prizma diskontinuiteta i brisanja subjekta iz diskursa, kao jedinog načina da se subjekt ukoreni. Na taj način rad se bavi i promenama u širem kontekstu – kako diskurs onemogućava subjekatsko pozicioniranje u aktuelnom vremenu i prostoru. Cilj rada je da pokaže modernističke promene epohe, književnih tendencija i društvenih prilika i poziciju subjekta koja, takođe, nužno podleže promeni. Nekoliki naporedi procesi koji se u romanu odvijaju deo su jednog opšteg procesa koji, pored psihosomatskog sazrevanja, uključuje i odnose prema drugosti – subjekt se pozicionira u odnosu na društveni, porodični i intimni život. Spoljašnji entiteti iniciraju procese, kao relevantne semantičke kodove, kojima se subjekt pozicionira i (samo)određuje.

Ključne reči: proces, transformacija, subjekt, melanholija, otudenost

Violeta Janjatović, Državni univerzitet u Novom Pazaru,
Departman za filološke nauke, SP Engleski jezik i književnost
Aleksandra Popin, Državni univerzitet u Novom Pazaru,
Departman za filološke nauke, SP Srpska književnost i jezik, Srbija

***OSLOBAĐAJUĆA TRANSFORMACIJA ŽENSKIH LIKOVA
U ŠEKSPIROVIM I DRŽIĆEVIM KOMEDIJAMA?***

U doba kraljice Elizabete I važno je uverenje da su žene intelektualno, fizički i moralno inferiornije od muškaraca. Dok se jedan broj ženskih likova Šekspirovih drama uklapa u stereotipnu sliku vremena i u potpunosti oslikava rodne uloge tog perioda, neretki su i oni ženski likovi koji ruše stereotipe o ženi kao

submisivnom, krhkom biću, bez prava na sopstveni identitet. Pod uticajem renesanse, koja je, između ostalog, označila i transformaciju žena i odnosa prema njima, ali i slike kraljice, moćne i dominantne vladarke, Šekspir nereretko u svojim komadima slika žene kao inteligentne, hrabre i plemenite i kao žene koje se po svojim stavovima, ali i po pravima koje zahtevaju ni po čemu ne razlikuju od muškaraca. Nezavisne mlade žene poput Rozalinde iz drame *Kako vam drago* ili Beatrice iz drame *Mnogo buke ni oko čega* predstavljaju dramatičan kontrast u odnosu na Hermiju iz drame *San letnje noći* ili Heru iz drame *Mnogo buke ni oko čega*. One se ne uklapaju u sliku idealne žene tog vremena. Takođe, one nisu nezavisne u modernom smislu reči, ali kada ih poredimo sa tipičnim ženama Šekspirovog doba, one to zasigurno jesu.

U radu ćemo analizirati i komedije Marina Držića. Ispitivaćemo na koji način je ovaj autor kreirao ženske likove, te da li je renesansni duh u Dubrovniku, koji je na mnogo načina izmenio život svih društvenih slojeva, uticao i na to da se transformišu i likovi žena kod ovog autora. U nekim segmentima tekstova (npr. *Tirena*, *Skup*, *Dundo Maroje*) primetna je konzervativna, patrijarhalna kritika društva, odnosno veličanje patrijarhalnog reda i morala, osuđivanje novotarija, posebno usmerenog na omladinu, naročito žene. One se kvalifikuju kao neradne, neinteligentne, zaluđene modom. U literaturi se može pronaći podatak (što je ušlo i u tekst *Dunda Maroja*) da su devojke mogle ići ulicom samo uz pratnju starijih žena, o velikim praznicima do crkve, dok su udate imale veću slobodu, ali uz pratnju muževa. U Držićevim komedijama, kada je o uslovno „oslobođenim” ženskim likovima reč, javljaju se vile, kurtizane, Kotoranke, sluškinje. Kod nekih od njih dolazi do svojevrsnih transformacija manifestacija identiteta, pa ćemo utvrđivati njihovu motivisanost i funkciju.

Na kraju ćemo pokušati da izvedemo zaključke o sličnostima i razlikama u kreiranju ženskih likova u komedijama ovih dvaju pisaca, te o tome u kojoj meri kulturni duh jedne epohe (ni)je mogao uticati na njihovo oslobađanje.

Ključne reči: Šekspir, Držić, ženski likovi, transformacija, identitet

Soňa Šnircová, Faculty of Arts, Pavol Jozef Šafárik University,
Department of British and American Studies, Slovakia

***TRANSFORMATIONS OF THE PASTORAL IN CONTEMPORARY
IRISH FICTION: LANDSCAPE, NATURE AND METAMODERN SENSIBILITY
IN SARA BAUME'S A LINE MADE BY WALKING AND BILLY
O'CALLAGHAN'S THE DEAD HOUSE***

In Irish literature representations of nature and landscape, ranging from pastoral idealizations to anti-pastoral images of bleak historical realities have been crucially tied to the concept of nostalgia; evoked either by the Revival authors' search for a bridge between the present and the long-lost heroic past or through the criticism of those who, like Joyce, reject the literary (re)constructions of the Irish as a pastoral nation and replace rural landscapes by urban ones. Drawing on Terry Gifford's (1999) distinctions among the pastoral, anti-pastoral and post-pastoral and Oona Frawley's study on nostalgia in Irish literature (2005), the paper discusses Sara Baume's *A Line Made by Walking* and Billy O'Callaghan's *The Dead House* (2017) with the aim to assess their contributions to the tradition of Irish writing on nature and place. Both novels present stories of escape from city to rural seclusion and a romanticised view of nature, evoking the nostalgic mode that their post(modern) predecessors rejected. The paper argues that the revival of the Romantic in these post-Celtic Tiger novels presents more than a simple nostalgic turn and reflects the authors' attempts to overcome postmodern nihilism with metamodern hope, enthusiasm and the desire for transcendence (Vermeluen and Akker 2010).

Key words: Irish fiction, landscape, nature, pastoral, metamodernism

Sanja Ignjatović, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

TURNING CANADIAN – PROCESSING IMMIGRANT IDENTITIES

The paper deals with processes of integration in Canadian society as represented by three different contemporary ethnic authors – Sharon Bala (*The Boat People*), Tea Mutonji (*Shut up You're Pretty*) and Souvankham Thammavongsa (*How to Pronounce Knife*), all somewhat translating their transgenerational experiences as immigrants into their works. The negotiation of identities, in their respective manners in the works, happens at the margins of the Canadian

society – the integral position of the immigrant individual whose marginalized status prescribes certain performatives pertaining to class, race and gender. The commodification of this status underscores the shifting nature of *Canadian-ness* – as perceived by the margins and the *center*. The problematics of immigrant identity and integration are represented in a highly ironic and postmodern manner, highlighting the issue of hypocritical enforcement of liberal policies in western societies.

Key words: identity, immigration, liberal policy, contemporary Canadian literature, postmodern criticism

*

Aleksandra Stojanović, Faculty of Philology and Arts,
University of Kragujevac, Scientific Research Center, Serbia

THE LIVING CITY: CULTURE, TRANSFORMATION, AND THE URBAN ENVIRONMENT IN N.K. JEMISIN'S THE CITY WE BECAME

The paper examines the process of urban transformation in N.K. Jemisin's novel, *The City We Became*. Through a close reading of the novel, the paper analyzes Jemisin's portrayal of New York as a dynamic and constantly evolving entity that undergoes profound transformations throughout the narrative. Jemisin's work offers a powerful and imaginative vision for how cities can be understood and represented in literature and beyond. The complex social, economic, and political forces that actively shape cities are emphasized by presenting the city as a living and breathing character. The city will be viewed through Henri Lefebvre's theory of the production of space, David Harvey's theory of the right to the city, and Jane Jacobs' theory of the vibrant city. Jemisin's use of magical realism, intertextuality, and metaphorical language contribute to her vision of the city as a vibrant and multifaceted character that challenges and subverts dominant narratives surrounding race, gender, power, and urban inequality. By exploring the interplay between culture, urban theory, and literature, this paper offers a comprehensive and innovative perspective on the city and its ongoing transformation in the contemporary world.

Key words: transformation, city, space, N. K. Jemisin, *The City We Became*

**THE PROCESS OF ROUTINIZATION OF NON-LITERAL
EXPRESSIONS / PROCES RUTINIZACIJE NEDOSLOVNIH IZRAZA**

Katarina Milenković, Prirodno-matematički fakultet,
Univerzitet u Nišu, Srbija
Dušan Stamenković, Södertörn University,
School of Culture and Education, Sweden

RAZUMEVANJE NEKNJIŽEVNIH METAFORA U ODNOSU NA NJIHOVE OSOBINE: PSIHOLINGVISTIČKI PRISTUP

S obzirom na to da je upotreba i razumevanje figurativnog jezika jedna od nedovoljno istraženih sposobnosti uma, ovo istraživanje se bavi odnosom između *procesa* razumevanja figurativnog jezika i inteligencije. Polazna pretpostavka je da individualne razlike utiču na našu sposobnost da razumemo figurativan jezik, a inteligencija se ne posmatra kao opšta sposobnost, već razložena na dve komponente u skladu sa teorijom o fluidnoj i kristalizovanoj inteligenciji (Cattell, 1963, 1967, 1971; Horn & Cattell, 1966, 1967, 1982). Ove vrste inteligencije merene su u odnosu na sposobnost razumevanja metafora, a njihov uticaj istraživan je posredno, preko testova koji pouzdano ispituju jednu i drugu vrstu inteligencije. U istraživanju se koriste neknjiževne metafore, normirane prema sledećim dimenzijama: metaforičnost, pogodnost izvora da opiše cilj i stepen poznatosti. Ovo istraživanje nastoji da pokaže da li i u kolikoj meri fluidna i/ili kristalizovana inteligencija utiču na proces razumevanja metafora normiranih prema različitim osobinama. Kroz odabrane verbalne i neverbalne testove, Rejvenove progresivne matrice (Raven, 1938), test semantičkih sličnosti (Stamenković, Ichien, & Holyoak, 2019), kao i test razumevanja neknjiževnih metafora utvrđuje se na koji način fluidna i kristalizovana inteligencija igraju uloge u *procesu* razumevanja metafore, a time se određuje i mogući kognitivni mehanizam koji nam omogućava da metaforu razumemo.

Ključne reči: proces razumevanja metafore, fluidna inteligencija, kristalizovana inteligencija, metaforičnost, pogodnost izvora da opiše cilj, stepen poznatosti

Tamara N. Janevska, University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts,
English Department, Serbia

***THE GENITIVE CONSTRUCTION ('S) AS A SIGNAL OF POTENTIAL
CROSS-DOMAIN MAPPING***

The very potential of metaphor flags (MFlag) to aid analysts in the process of identifying and interpreting metaphor has led to the development of metaphor signaling as a new area of study within metaphor analysis (Skorczynska, Ahrens 2015; Herrmann 2013). This paper investigates metaphor signaling by focusing on a specific type of metaphor flag that has not been analyzed in a more targeted fashion, and that has been excluded from consideration in the MIPVU (Steen et al. 2010). Namely, we examine the signaling use of the genitive construction by means of 's. We do so by observing (i) its frequency of occurrence as an MFlag, with reference to its distribution across registers, and (ii) the meaning and function of the 's-genitive as a marker of metaphor. We conduct a corpus analysis by extracting examples from The Corpus of Contemporary American English (COCA). The occurrences are checked for classification as MFlags following the information about direct word use and signals of cross-domain mapping provided in the procedure (MIPVU). The study should reveal whether the 's-genitive functions as a metaphor signal, in which case it could prove useful during the metaphor annotation process.

Key words: 's-genitive, signaling, metaphor flag, Conceptual Metaphor Theory, MIPVU

Milica S. Bacić, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac,
English Department, Republic of Serbia

***METAPHORIC EXPRESSIONS IN ENGLISH AND SERBIAN BOOK
BLURBS***

The paper presents a contrastive genre-based analysis of metaphoric expressions in English and Serbian book blurbs. The primary objectives are to identify the salient expressions and dominant metaphoric mappings, as well as to investigate the variations in metaphor usage in these promotional texts for fiction books. Overall, the forms and functions of figurative language rely heavily on the nature of the genre under investigation. The analysis thus shows that blurbs exhibit genre-specific patterns in metaphor usage. Books are frequently conceptualized as a jour-

ney, food/drink, addiction, painting, person, etc., and the salient expressions are mostly used in the reviews. Blurb writers aim for an effective employment of this rhetorical strategy to attract the reader's attention. However, metaphor usage is much more extensive and varied in English blurbs, and individual genre instantiations display some differences depending on the book typology. We conclude that the language of blurbs may be characterized as formulaic partly due to the recurrence of the same metaphoric mappings realized in similar expressions. The process of routinization is clearly visible in this text-internal aspect of blurbs, and it results in the identified similarities. The research provides an additional insight into blurbs as metatextual texts and cultural artefacts.

Key words: genre analysis, book blurb, metaphoric expression, routinization

*

Smiljana Igrutinović, Akademija strukovnih studija Šumadija,
Odsek Trstenik, Srbija

IDENTIFIKACIJA METAFORIČNIH IZRAZA U NAUČNOM REGISTRU

Iako svaka nauka teži da teorije, procese i pojave iskaže na sažet, jasan i precizan način, metafore i metaforični izrazi su sastavni deo naučnog diskursa (npr. u fizici su atomi predstavljeni kao minijaturni solarni sistemi, u genetici se koriste metafore KÔD i INFORMACIJE, u kognitivnoj psihologiji dominantna metafora je RAČUNAR, u lingvistici se govori o porodicama jezika, itd.).

U radu je analizirana tehnička i mašinska terminologija iz dva srpsko-engleska rečnika. U procesu pretraživanja terminoloških jedinica identifikovani su brojni metaforični izrazi pri čemu se većina može svrstati u dva osnovna pojmovna obrasca:

- 1) metafora DELOVI MAŠINA SU DELOVI LJUDSKOG TELA sa izrazima *čelo, članak, dijafragma, glava, koleno, koža, lakat, leđa, lice, nos, organ, peta, pojas, rebro, ruka, rame, teme, tetiva, trbuh, trup, uvo, vrat, zglob, zub*;
- 2) metafora OSOBINE MAŠINSKIH MATERIJALA SU OSOBINE LJUDSKOG TELA sa izrazima *čvrstoća, debljina, izdržljivost, izvijanje, jačina, krutost, lom, opterećenje, osetljivost, otpornost, savijanje, slabljenje, zamor*.

Autorka zaključuje da se pomenuti metaforični izrazi u jeziku tehnike odnose na čovekovo telo koje predstavlja jedno od tipičnih izvornih domena u teoriji pojmovne metafore.

Ključne reči: metaforični izrazi, naučni registar, tehnička i mašinska terminologija, pojmovni obrasci

**THE PROCESS OF ADAPTATION IN LITERATURE AND CULTURE /
PROCES ADAPTACIJE U KNJIŽEVNOSTI I KULTURI**

Nataša Ninčetović, Faculty of Philosophy, University of Priština in Kosovska Mitrovica, Department of English Language and Literature, Serbia

***EMMA TENNANT'S TESS: HARDY'S CANONICAL NOVEL FROM A
FEMALE REVISIONIST PERSPECTIVE***

Depending on the perspective, Emma Tennant's *Tess* (1993) can be interpreted as a neo-Victorian, postmodernist, and revisionist novel. This paper is aimed at analyzing *Tess* from the aspect of revisionism. By offering a familiar story from a female perspective and combining it with an imaginative biography of Hardy's life and a polemic account of the history of women's oppression, the narrator intends to challenge the well-known past and rewrite it. The Victorian era is represented as "the last great age of punishment for women", but such representation is extended to Thomas Hardy. By presenting unknown facts that portray the writer in a negative context, the narrator intends to "shake" our understanding of the allegedly well-known past and break into history. The novel implies that the Victorian age was even bleaker than it is usually thought of, but this vision is extended to the present, which is arguably represented in an even grimmer light. By pointing to the patterns visible both in the past and the present, the narrator's purpose is to highlight the timeless, universal topics that permeate all the literary and historical periods, such as the oppression of women. As suggested by the novel, the only way to end the tradition of women's subordination and punishment is to let women tell their own stories.

Key words: Emma Tennant, *Tess*, Thomas Hardy, revisionist, past, present

*

Ana Kocić Stanković, Faculty of Philosophy, English Department,
University of Niš, Serbia

***LITERARY ADAPTATIONS AND PROCESSES: THE INFLUENCE OF
SLAVE NARRATIVES ON COLSON WHITEHEAD'S THE UNDER-
GROUND RAILROAD***

The paper explores links between a contemporary novel *The Underground Railroad* (2016) by Colson Whitehead and the literary genre of slave narratives and argues that this popular and critically acclaimed novel bases its narrative structure on the adaptation of slave narrative tropes. The theoretical framework first con-

siders some of the basic tenets of slave narratives as a genre (Ernest 2014; Fisch 2007; Connor 1996) and then places Whitehead's work within a broader context of African American writing focusing on its political engagement potential (Davis and Gates 1985; Neal 1968) and the importance of finding one's voice in the process of self-actualization (hooks 1989; Hill Collins 2002). The central part of the paper offers a reading of Whitehead's novel based on the argument that it represents a creative contemporary adaptation of the slave narrative literary genre in line with a broader tradition of American literature which considers slavery to be a central and integral part of the American experience (Warren 2014: 187).

Key words: slave narrative, Colson Whitehead, American literature, African American studies, adaptation

*

Ivana Damnjanović, Univerzitet u Beogradu - Fakultet političkih nauka, Srbija

THE GREAT MISUNDERSTANDING: RESISTANCE IN AMERICAN ADAPTATIONS OF THE HANDMAID'S TALE AND BRAVE NEW WORLD

Dystopian narratives dominate both the 20th and 21st centuries. Within the Anglo-American cultural landscape, dystopia has replaced utopia as an instrument of social and political critique. Moreover, some of the "classic" dystopias, such as Orwell's 1984 have become the go-to references describing the current state of the world. It is not surprising, then, that we have seen new adaptations of two famous utopian novels in recent years: Margaret Atwood's *The Handmaid's Tale* and Aldous Huxley's *Brave New World*. The aim of this paper is to show that both shows intentionally subvert one of the key tropes of dystopian literature – namely, the impossibility of successful resistance. Using theoretical frameworks provided by adaptation studies as well as by the study of political violence and totalitarianism, I shall try to explain this subversion by connecting it to some facets of American Exceptionalism.

Key words: Dystopia, Adaptations, Resistance, American Exceptionalism

*

Petra Mitić, The Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia
***ON BECOMING THE SUBJECT: FEMINISM (AT WAR) WITH
 PSYCHOANALYSIS***

There has been a long history of Feminism and Psychoanalysis coming together and going apart. The common ground which has made impossible for either of the two to ignore the other is the same focus they share on the psychosocial identity, as well as the processes and mechanisms of becoming the subject. However, the psychoanalytic insistence on adaptation being the most productive route of joining the Symbolic order has caused a fundamental rift in ways identity and culture should be looked upon and examined. Adapting to the existing cultural norms – which in the Freudian model have been identified with the principle of reality itself – is the very opposite of everything that feminist politics necessarily stands for. The paper will provide a brief overview of the common history of these two influential disciplines of thought, and then concentrate on examining the implications of their crucial disagreement. Since it is concerned with ways of entering culture and becoming a speaking subject, this difference in view is basically related to the meaning of adaptation and, eventually, to how much one can/should do to change the cultural domain they are born into.

Key words: becoming a subject, psychosocial identity development, the concept of adaptation, psychoanalysis, feminism

*

Sergej Macura, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu,
 Katedra za anglistiku, Srbija

***ZAVRŠETAK APOKALIPSE DANAS: RAZLIKE IZMEĐU SCENARIJA
 I FILMA***

Teorijski okvir rada zasniva se na kontekstualizaciji proizvodnje filma u eri povratka Holivuda ratnim spektaklima (*Paton, Nedostižni most, Midvej*), kao i Kopolinim tehničkim i ideološkim specifičnostima koje su od *Apokalipse danas* načinile suštinski antiratni film. Najvažniji autori su Stiven Travers (*Kopolin čudovišni film*, 2016), Šeldon Hol i Stiv Nil (*Epovi, spektakli i hitovi*, 2010) i dokumentarni film Elinor Kopole *Srca tame: apokalipsa sineaste* (1991), koji svi pružaju direktan uvid u način snimanja i režiserove odluke tokom procesa. Brzo je došlo do većih razilaženja između scenarija (1975) i snimljenih scena,

posebno u završnim sekvencama filma, kada Vilard sreće Kerca, fizički zdravijeg i privlačnijeg od Marlona Branda, manje proročki nastrojenog nego u filmu, a nedostaje i grozomorni momenat Kercove odluke da se odmetne kada je ugledao hrpu dječjih ruku naslaganih na gomilu. Ne vidi se scena napada vijetkongovske vojske na pukovnikove montanjare, zamišljena kao uvod u uništenje napalmom od Amerikanaca. Slično Konradovom *Srcu tame*, Kerc umire na čamcu, dok u filmu postoji izuzetno dug ritual smjene starog boga mladim, uz prethodnu pripremu kroz teška iskušenja. Takođe je u scenariju prisutan i susret Vilarda i Kercove udovice u odgovarajućoj filmskoj resemantizaciji, pri kome junak laže na isti način kao i književni original.

Ključne reči: adaptacija, ratni spektakl, scenario, filmska resemantizacija, dokumentaristika

*

Srebrenka Mačković, Filozofski fakultet, Univerzitet u Sarajevu,
Katedra za književnost

***THE RELATIVITY OF TIME IN IAN MCEWAN'S THE CHILD IN
TIME AND ITS FILM ADAPTATION***

One can argue that Ian McEwan, one of the most celebrated and prolific contemporary British authors, has a special gift of being able to capture the precise moment in which life changes forever, and his third novel, *The Child in Time* (1987), is a brilliant example of that very gift. The novel delves into the bleak landscape of a marriage that has been utterly disrupted and devastated by the abduction of a child that causes Stephen and Julie to go their separate ways which gave McEwan a perfect backdrop for the exploration of the intriguing concept of the relativity of time and its ability to be fluid and unstructured. The paper will focus on McEwan's treatment of diverse aspects of time, and particular attention will be paid to McEwan's use of the assumptions of the Quantum theory as applied to the notion of destabilization of the public conventions of time, history, and memory. The paper will also deal with the ways in which his style was transposed into a different medium, namely, the novel's 2017 film adaptation, directed by Julian Farino.

Key words: time, memory, history, quantum theory, film adaptation

*

Nevena Banković, Akademija strukovnih studija Šumadija, Kragujevac
FOREST GAMP, IZMEĐU ROMANA I FILMA

Predmet izlaganja je analiza malo poznatog romana Vinstona Gruma *Forest Gamp* i filma koji je stekao veliku popularnost i stigao do široke publike. Ako bismo lični utisak nazvali svojevrsnom „adaptacijom” stvarnosti, koja je nasuprot ličnoj perspektivi višeznačna i mnogostruka, onda bismo čin čitanja mogli nazvati činom preispitivanja ličnog i traženja podudarnosti između različitih perspektiva. Za razliku od romana, film često ne zahteva preispitivanje već nudi konačne, celovite slike o svetu i daje gotova rešenja o životu. U radu ćemo analizirati roman i film *Forest Gamp* fokusirajući se na razlike u pristupu temama patrijarhata, pola i rase, kao i prikazu krucijalnih istorijskih, socioloških i kulturoloških događaja u američkoj istoriji od 1960-ih do 1980-ih godina. Upotreba digitalnih tehnologija i specijalnih efekata na arhivsku građu koja je uključena u film promenom konteksta omogućila je menjanje smisla stvarnih događaja, pa je film za posledicu imao mogućnost da se drugačije sagleda prošlosti i ponovo piše istorija. U radu ćemo se osvrnuti i na pitanje da li je sve ono što pripada industriji zabave samo proizvod i primer ekonomskog sistema, i ostaje li u domenu „industrije” nekog prostora za umetnost; kao i na temu da li se stalnim prevođenjem onoga što možemo nazvati pojedinačnim i autentičnim u tokove masovne proizvodnje i upotrebe, slika sveta uporno sužava, i u slučaju potvrdnog odgovora, koji su to načini da se okviri promatranja prošire.

Ključne reči: Vinston Grum, *Forest Gamp*, popularna kultura, industrija, adaptacija, prevođenje

*

Natalija Stevanović, Faculty of Philosophy, University of Niš,
 Centre for Foreign Languages, Serbia

***THE TRAUMATIC PROCESS OF ADAPTING TO THE LIFE IN THE
 1950s AMERICA - SYLVIA PLATH'S THE BELL JAR***

Sylvia Plath's only novel, *The Bell Jar* (1963), gives us an insight into the life of a young woman, Esther Greenwood, and the process of her adapting to the life in the 1950s America. As it is a rather traumatic process due to her (in)ability to accept and conform to the rules of a male-dominated society, her descent into depression and her attempts to make proper choices about her future, the aim of

this paper is to analyze this novel within the framework of trauma studies. Bessel A. van der Kolk et al. state that what makes something traumatic is “the subjective assessment by victims of how threatened and helpless they feel” (2007). The theoretical framework is provided in terms of defining trauma and connecting it to the trauma in Sylvia Plath’s oeuvre. Historical background of the novel is also examined, in order to provide a clearer picture of the period the novel is set in. Hopefully, this small-scale research offers another way of perceiving the traumatic experience of being a woman in a domineering, patriarchal society.

Key words: depression, patriarchy, Sylvia Plath, Trauma studies

**CULTURE AND MEDIA IN THE PROCESS OF DIGITAL
TRANSFORMATION /
KULTURA I MEDIJI U PROCESU DIGITALNE TRANSFORMACIJE**

Велибор Петковић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу,
Департаман за комуникологију и новинарство, Србија

МЕДИЈИ КАО КАНТОВЕ „МАШИНЕ НАГОВАРАЊА”

Процес информисања путем медија, као и у директној комуникацији „лицем у лице”, неминовно је и процес убеђивања и наметања ставова. Сам тај чин је природан, али искуство нам говори да рационална логичка аргументација не доноси превагу у размени мишљења под јаким емоционалним набојем. Ова појава није нова, јер су још у античкој Грчкој млађи софисти изневерили Протагору када су трагање за истином заменили вештином убеђивања која ће слабе тврдње учинити јачим. Тиме је беседништво постало еристика, вештина спорења са циљем да се побије туђе мишљење. Вешти полемичари не трагају за истином, већ за аргументима који подржавају њихова гледишта. Развој технологије и медијских форми усавршили су овај процес и, не марећи за логику и морал, и саму лаж еуфемистички преименовали у „постистину”, корисну и тиме оправдану. Кантово запажање о песништву као стваралачкој имагинацији, и беседништву као подмуклој вештини која људе претвара у „машине наговарања”, савремени медији користе за информативно-забавне садржаје, ради постизања комерцијалних и идеолошких циљева. Свемоћне медијске машине укидају објективно сагледавање догађаја и воде савремено друштво у суноврат, какав су већ доживеле многе цивилизације. *Deus ex machina* је постао све-присутни *deus ex media* који ништа не решава, али све претвара у процес бескрајне забаве, спектакл у коме разум робује страстима.

Кључне речи: медијска манипулација, еристички процес убеђивања, људи као машине наговарања, бескрајна комерцијално-идеолошка забава, медијски бог спектакла.

Ana Đurović, Faculty of Philology,
English Language and Literature - Linguistics, Nikšić, Montenegro

***BREXIT AND DISCOURSE ANALYSIS: NEWS COVERAGE DURING
THE 2019 UK GENERAL ELECTION (online)***

The subject of this research is an analysis of the reporting of three British daily newspapers on the 2019 UK general election. After introducing some aspects of critical discourse analysis (Norman Fairclough and Teun van Dijk) and van Dijk's theory on news schemata, these two approaches are applied to articles published in the Guardian, the Independent and the Times. The aim was to determine the extent to which the political orientation of these newspapers influenced the process of creating a news story. This paper involves examples from the three British dailies which illustrate the influence of their political orientation and journalists' personal attitudes on the selection of lexical and syntactic elements.

The combination of linguistic and intertextual analysis provides the best insight into the role of language in daily newspaper articles and can be further used in the analysis of different types of newspapers, contributing to the understanding of media discourse and society.

Key words: Brexit, print media, discourse analysis, critical discourse analysis, macrostructures, microstructures, intertextual analysis.

Anđela Pendić, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, Srbija

***KREATIVNA SEMIOZA U TIKTOK VIDEO-SNIMCIMA I OPŠTA MESTA
POPULARNE KULTURE***

Predmet ovog istraživanja biće uzak korpus Tiktok video-snimaka kojima je glavna odlika poigravanje sa žanrovima i opštim mestima popularne kulture, kako one koja postoji izvan virtuelne realnosti Tiktoka, tako i one koja se uspostavlja sadržajem čije je originalno poreklo upravo ova platforma. Glavni cilj je da se, u svetlu kreativne hiperprodukcije „kontenta”, ispita sprega između Tiktok video-snimaka kao zasebne medijske forme i novih tokova komunikacije u digitalnom svetu. U fokusu će biti uticaj određenih kulturnih i komunikativnih trendova na kreiranje sadržaja i obratno. Uži cilj jeste da se istraži kako se kori-

ste tehnička i semiotička sredstva dostupna na platformi, kako to formira značenje i kakav oblik poprima komunikacija između učesnika. Predmet analize biće tri tipa snimaka: 1. oni u kojima dominira psihološki i *self-help* sadržaj, 2. koji parodiraju žanrove poput romantične komedije, fantastike i sl., 3. snimci koji parodiraju trendove nastale izvorno na Tiktoku. Glavna hipoteza jeste da pojedini sadržaji prevazilaze aspekt puke zabave i da se kroz njihovu kreativnost oblikuju jedinstvene interakcije među stvaraocima specifične za ovu platformu, ali koje mogu imati i dalekosežniji uticaj na društvo. U nekim slučajevima on može biti negativan – nekritičko prihvatanje informacija o mentalnom zdravlju, koje su često prezentovane od strane laika. U drugima je pozitivan – sinergija u zajedničkom stvaranju i međusobni podsticaj na kreativnost, i kritičko raskrinkavanje dominantnih narativa. U radu ću se oslanjati najviše na nove studije intermedijalnosti i multimodalnu semiotiku, pre svega na ideje autora među kojima se izdvajaju Gunther Kress, Theo van Leeuwen, John A. Bateman, kao i Lars Elleström. Ideja rada jeste da prikaže samo mali deo kreativne produkcije na Tiktok platformi, u nadi da bi ovakva analiza mogla rasvetliti neke aspekte komunikativnih trendova na društvenim mrežama.

Ključne reči: popularna kultura, multimodalna semiotika, intermedijalnost, društvene mreže

*

Sanja Domazet, Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Beogradu,
 Departman za novinarstvo i komunikologiju, Srbija

Maja Vukadinović, Fakultet savremenih umetnosti, Departman kreativnih komunikacija, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Srbija

***PERSONALIZACIJA POLITIKE NA PRIMERU POLITIČKE
 KOMUNIKACIJE VOLODIMIRA ZELENSKOG NA TVITERU***

Digitalne platforme snažno utiču na proces političkog komuniciranja jer omogućavaju diseminaciju informacija, ličnu promociju političara i mobilizaciju građana za političke ciljeve, a direktna interakcija između političara i građana u potpunosti je transformisala komunikaciju o političkim temama. Novi mediji oblikuju političku komunikaciju naročito tokom političkih sukoba, kada postaju bojno polje na kome se vodi rat komunikacijskim sredstvima. Evolutivni put personalizacije politike doveo je do tačke u kojoj se pored uobičajenih liderskih izbornih kampanja na društvenim mrežama, globalni događaji, pojave i procesi opisuju kroz vezivanje za određene ličnosti, najčešće političke aktore.

U radu se analizira fenomen personalizacije politike u kontekstu komunikacije,

posredstvom Tvitera, ukrajinskog predsednika Volodimira Zelenskog. Istražuje se Tviter nalog Volodimira Zelenskog u periodu od početka rusko-ukrajinskog sukoba (24. 2. 2022.) do 24. 8. 2022. godine, s ciljem da se utvrdi kako je konstruisana njegova ličnost na Tviteru. Metodologija podrazumeva analizu sadržaja i analizu diskursa. Analiza sadržaja ohuhvata tvitove, tekstove, fotografije i druga sredstva komunikacije koja Volodimir Zelenski koristi na Tviteru. Analiza diskursa upotpunjuje istraživanje i pokazuje kako Zelenski koristi jezik da bi proizveo određeni identitet.

Ključne reči: Tviter, digitalne platforme, personalizacija politike, političko komuniciranje, Volodimir Zelenski

*

Aleksandar Kavgić, Faculty of Philosophy in Novi Sad,
University of Novi Sad, Department of English Studies, Serbia

***LEARNING TO WORK WITH A.I. IN DIGITAL MEDIA COPYWRITING:
A CASE STUDY ON INTRODUCING CHATGPT TO CORPORATE
CONTENT CREATION***

Digital media copywriting is a growing form of contemporary media, where the introduction of ChatGPT in late 2022 resulted in a paradigm shift whereby artificial intelligence (AI) is becoming an indispensable tool in content creation. This case study investigates the process of introducing ChatGPT, a large language model, to corporate content creation and examines its impact on human copywriters and their changing scope of work. The study was conducted in a corporate environment, with clearly defined voice and tone guidelines, where ChatGPT was used to generate social media posts and blogs. The results show that ChatGPT significantly reduced the time and effort required for copywriting, allowing copywriters to focus on higher-level tasks such as fine-tuning the message, setting the proper voice and tone, and coming up with better hooks. Additionally, ChatGPT generated content that was found to be, on the whole, of similar quality to that produced by human copywriters, demonstrating the potential of AI to augment human capabilities in content creation. As the use of AI in content creation continues to expand, this study also includes possible directions for copywriters' up-skilling efforts that enable them to work effectively with these tools.

Key words: digital media, artificial intelligence, copywriting, content creation, workplace English

*

Codruta Gosa, West University of Timisoara,
Department of Modern Languages and Literatures, Romania
Valentina Muresan, West University of Timisoara,
Department of Modern Languages and Literatures, Romania
TO WRITE, OR NOT TO WRITE IN THE DIGITAL AGE?
A UNIVERSITY STUDENT ORIENTED CASE STUDY

This paper discusses the results of a questionnaire-based survey on the perceptions and attitudes of university students towards the writing-up process of their final graduation paper, prompted by an analysis of problems identified during the final paper submission via Turnitin and on some observations collected through a corpus linguistics tool developed in our Faculty. The google form questionnaire was addressed to all the BA and MA graduating philology students, covering four study programmes in English, in a university in western part of Romania. The findings indicate the presence of a series of negative attitudes of students towards final paper drafting and propose instructional solutions that could extend to a possible re-thinking of the curricula, especially concerning courses in academic writing and research skills at the incipient phases of the study programmes.

Key words: academic writing skills, digital tools, student attitudes and perceptions

**SOCIAL WORK AND THE PROCESS OF COMMUNITY
DEVELOPMENT /**

SOCIJALNI RAD I PROCES RAZVOJA ZAJEDNICE

Bojana Pucarević, Filozofski fakultet u Nišu,
 Departman za socijalnu politiku i socijalni rad, Srbija
 Ljiljana Skrobić, Filozofski fakultet u Nišu,
 Departman za socijalnu politiku i socijalni rad, Srbija

***PROCES MEĐUSEKTORSKE SARADNJE U PRUŽANJU PODRŠKE
PORODICAMA DECE SA TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I/ILI INVALIDI-
TETOM U GRADU NIŠU***

Usluge u zajednici imaju za cilj da se na lokalnom nivou prepoznaju potrebe određene grupacije, a da donosioci odluka omoguće kreiranje usluga koje će odgovoriti na te potrebe. Da bi podrška dobijena kroz usluge bila što adekvatnija, neophodna je saradnja svih relevantnih aktera u okviru neke zajednice. Kako to izgleda na primeru podrške porodicama dece sa teškoćama u razvoju i/ili invaliditetom u Gradu Nišu, biće predstavljeno u ovom radu.

U radu će biti prikazani rezultati istraživanja koje se bavilo procenom adekvatnosti podrške namenjene deci sa invaliditetom i teškoćama u razvoju, kao i zadovoljstvom međusektorske saradnje na lokalnom nivou. U kvantitativnom delu istraživanja učestvovali su roditelji dece sa invaliditetom i teškoćama u razvoju, dok su u kvalitativnom delu istraživanja učestvovali ključni akteri u procesu pružanja usluga. Ključni nalazi istraživanja ukazuju na saglasnost učesnika da postojeći resursi i usluge podrške na lokalnom nivou nisu dovoljni za adekvatno funkcionisanje dece, kao i da postoji nedovoljna responzivnost lokalnih vlasti za ove potrebe. Međutim, razlika postoji u proceni uspešnosti međusektorske saradnje. Dok predstavnici ustanova ovu saradnju procenjuju kao uspešnu, roditelji dece to prepoznaju u mnogo manjoj meri.

Ključne reči: usluge u zajednici, međusektorska saradnja, deca sa teškoćama u razvoju i/ili invaliditetom, podrška

Milica Stojanović, Filozofski fakultet Univerzitet u Nišu,
Departman za socijalnu politiku i socijalni rad, Srbija

OTPORNOST ZAJEDNICE I ZELENI SOCIJALNI RAD

Konzumeristička kultura, industrijski orijentisana društva i urbanistički način života doveli su do korenitih promena u okviru životne sredine, koje rezultiraju klimatskim promenama i prirodnim katastrofama. Negativni aspekti ekološke krize usko su povezani sa socijalnim funkcionisanjem pojedinaca, uzrokovajući probleme na polju fizičkog i mentalnog zdravlja, stanovanja, materijalne obezbeđenosti, ishrane i sl. Održivost životne sredine predstavlja ne samo ekološki, već i socijalni problem, te posledično i problem profesije socijalnog rada. Postoji potreba za aktiviranjem zajednice ka izgradnji otpornosti za slučaj suočavanja sa raznovrsnim teškoćama. Zeleni socijalni rad, kao zasebna delatnost, usmerena je ka prepoznavanju isprepletenosti ekološkog i socijalnog, ulaganju napora ka prevladavanju dispariteta, osnaživanju pojedinaca i zajednica i prevenciji daljeg uznapredovanja posledica zagađenja životne sredine. U ovom radu obradiće se način na koji ekološka kriza utiče na socijalne zajednice i njihove članove, uključujući sagledavanje uloge koju zeleni socijalni rad ima na ovom polju. Dodatno, ukazaćemo na značaj koncepta otpornosti zajednice i načinu njegove izgradnje uz pomoć socijalnog rada.

Ključne reči: zeleni socijalni rad, zajednica, otpornost, ekološka kriza, životna sredina

**PROCESSES IN CONTEMPORARY PHILOSOPHY /
 PROCESI U SAVREMENOJ FILOZOFIJI**

Anastasija Filipović, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu,
 Institut za filozofiju, Srbija

DINAMIČKI PROCESI U TEORIJI EMOCIJA

U svom izlaganju nameravam da prikazem 1) dinamički model emocija i 2) njegovu primenu i značaj u teoriji emocija. Ovaj model uglavnom predstavlja bazu utelovljenih pristupa fenomenu emocija. Teorija dinamičkih sistema preuzeta je iz matematike i svoju primenu je našla u filozofiji duha i filozofiji psihologije. Dinamički model emocija predstavlja fizički sistem čiji su svi delovi povezani i koji se kontinuirano menja tokom vremena. U zavisnosti od elemenata koji ih čine, dinamički sistemi mogu biti: 1) heterogeni/homogeni, 2) meko/tvrdo oblikovani i 3) dominantno interaktivni/komponentalni. Pored toga, njihova odlika je i nelinearnost, kao i sposobnost samoorganizacije. Teorije emocija koje neguju utelovljeni pristup, prema mom mišljenju, pružaju najadekvatnije objašnjenje fenomena emocija. One za bazu svoje analize uzimaju upravo dinamički model emocija. Odnose emocija sa telom i spoljašnjom okolinom utelovljene teorije vide kao dinamičke procese koji se menjaju i prilagođavaju tokom vremena. Moje mišljenje je da ovakav pristup emocijama na adekvatan način prikazuje njihovu dvostruku prirodu, i fenomenološku i biološku, dok, takođe, čuva jedinstavnost samog objašnjenja.

Ključne reči: emocije, teorija dinamičkih sistema, utelovljenost, valentnost

*

Nikola Jandrić, Institut za filozofiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu
***ČINJENJE VITGENŠTAJNA EKSPRESIVISTOM: JEDNA SAVREMENA
 INTERPRETACIJA POZNOG VITGENŠTAJNA I NEKE NJENE
 POSLEDICE***

Nova interpretacija Vitgenštajnovne rasprave o sleđenju pravila koju je ponudio Andrej Jandrić obezbedila nam je potreban pojmovni alat da ekspliciramo sličnosti između Vitgenštajnovog i Selarsovog shvatanja normativnosti i objektiv-

nosti jezičkog značenja i grupišemo ih u jedinstvenu tradiciju ekspresivizma kao normativnog društvenog funkcionalizma koji svoj završni oblik dobija u inferencijalnom pragmatizmu Roberta Brendoma. Cilj izlaganja je postići razumevanje posledica ovakve kategorizacije poznog Vitgenštajna, s obzirom na u tradiciji ustaljeno razumevanje austrijskog autora kao terapijskog filozofa, protivnika filozofske teoretizacije. Da bismo to postigli, poslužićemo se komparativnom analizom postavki dvojice autora u njihovim sličnostima i razlikama i njihovim konsekvencama. Eksplicitne metafilozofske nesuglasice dvojice autora dovode se u pitanje pomoću njihovih nezavisnih, ali gotovo identičnih odgovora na problem sleđenja pravila. Konačan rezultat izlaganja biće oličen u ekspliciranju mesta koje ova savremena interpretacija dodeljuje Vitgenštajnovoj poznoj filozofiji u dijalektičkom procesu koji kulminira u Brendomovom inferencijalnom pragmatizmu.

Ključne reči: Vitgenštajn, pravila, značenje, normativnost, ekspresivizam, pragmatizam

*

Aleksandar Drašković, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu,
Odeljenje za filozofiju, Srbija

***PROCES OPAŽANJA U SAVREMENOJ FILOZOFIJI PERCEPCIJE:
DVE VERZIJE NAIVNOG REALIZMA***

Naivni realizam je stanovište u filozofiji percepcije koje ima za cilj da objasni proces formiranja perceptivnog iskustva. Prema naivnim realistima, uopšteno gledano, perceptivno iskustvo je određeno objektima nezavisnim od uma koje subjekt opaža. Drugim rečima, perceptivno iskustvo se treba objašnjavati u terminima relacija i uzročnih procesa koji se odvijaju između subjekta i objekta koji on opaža. Smatram da je unutar naivnog realizma potrebno razlikovati dva pristupa, koja ću nazivati modernom i klasičnom verzijom naivnog realizma. Cilj ovog rada je da se pomenute dve verzije predstave, analiziraju i uporede. Klasična verzija se odlikuje isticanjem značaja veze između naivnog realizma i disjunktivizma – stanovišta koje sledi iz naivnog realizma i prema kojem postoji radikalna i suštinska razlika između, sa jedne strane, veridčkih iskustava i halucinacija, i iluzija, sa druge strane. Takođe, klasični realisti dosta pažnje posvećuju pokušajima da se opovrgnu argumenti koji naivni realizam kritikuju iz perspektive fenomena iluzija i halucinacija.

Moderni realisti poriču pretpostavku o jakoj vezi između realizma i disjunktivizma. Njihov primarni cilj jeste da objasne sam proces čulnog opažanja, fenomenologiju perceptivnog iskustva i, na kraju, prirodu procesa čulnog saznanja

uopšte. Za razliku od klasičnih realista, moderni realisti smatraju da su „greške” u opažanju, poput iluzija i halucinacija, uskladive sa osnovnim pretpostavkama naivnog realizma.

Na kraju rada ću nastojati da pokažem zbog čega smatram da je moderna verzija naivnog realizma prihvatljivija alternativa od klasične verzije

Ključne reči: naivni realizam, opažanje, fenomenologija, iluzija, halucinacija.

*

Bojan Blagojević, Faculty of Philosophy, University of Niš,
Department of Philosophy, Serbia

***AS PER MY LAST FAILURE: THE PROCESS OF SELF-ALIENATION
IN KIERKEGAARD'S PSEUDONYMOUS WRITINGS***

It has been suggested by Michael Theunissen that Kierkegaard's theory of existential stages is in fact a rendition of the process of self's alienation from itself. I will argue that Kierkegaard's pseudonymous writings in which this theory is expounded serve as a phenomenology of failures – a literary device by which he demonstrates a multi-layered series of not only existential failures, but also authorial ones. The aesthetic individual fails to transform his life into a work of art, but also presents a failure to write as one composes music, that is to say, an artistic failure to bring immediacy (back) into the medium of language. The ethical individual fails in his project to establish a rationalistic ethics as a guideline to achieving authentic existence, but also presents a failure to discursively encompass both the universality and individuality of human existence. Finally, various renditions of religious existence presented in Kierkegaard's pseudonymous works present failures of achieving authentic existential faith, but also failures to communicate faith as an intrinsically singular experience through writing seen as a form of direct communication.

Key words: Kierkegaard, process of self-alienation, writing, failure

Milan Jovanović, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
Departman za filozofiju, Srbija

***TEORIJE UZROČNOG PROCESA, KVAZI-UZROČNOST I NEGATIVNA
UZROČNOST***

Prema jednoj grupi savremenih teoretičara uzročnosti – koje tipično nazivamo teoretičarima uzročnog procesa – centralno za uzročnost je postojanje izvesnog uzročnog procesa ili mehanizma. Potpuno očekivano, slučajevi uzrokovanja odsustvom, prevencijom ili dvostrukom prevencijom – u kojima upadljivo izostaje prostorno-vremenski dodir, pa i uzročni proces/mehanizam između uzroka i posledice – ne posmatraju se u ovim teorijama kao pravi primeri uzročne relacije. Imajući u vidu da je ipak teško negirati uzročni status ovakvih slučajeva, posebno ako se želi teorija iole relevantna za filozofsku i obično-jezičku upotrebu pojma uzročnosti, Fil Dau (Phil Dowe) koncipira pojam kvazi-uzročnosti koju treba da proširi njegovu inicijalnu teoriju tako da obuhvata i ove problematične slučajeve koje još nazivamo i slučajevima negativne uzročnosti. U ovom radu analiziram tu koncepciju kvazi-uzročnosti i suočavam je sa različitim (novijim) obzirima i problemima povodom negativne uzročnosti. Pored izrazito normativnog okvira javljanja negativne uzročnosti, ukazaću na to koliko je negativna uzročnost osetljiva na male razlike u okolnostima (pa i kontekstualnim faktorima – ako imamo u vidu sâm uzročni govor). Zaključak ove kritičke analize je da ipak ostaju male nade da se pod okriljem teorija procesa, i konkretnije: pomoću kvazi-uzročnosti, može uspešno karakterisati negativna uzročnost.

Ključne reči: teorije uzročnosti, uzročni procesi, negativna uzročnost, dvostruka prevencija, uzročni govor

Marija Glasnović Kamenović

***PROCES USVAJANJA EGZISTENCIJALNIH VEROVANJA U KJERKEGOROVOJ
FILOZOFIJI***

U ovom radu bavićemo se pitanjem procesa usvajanja egzistencijalnih verovanja, odnosno, verovanja sa etičko-religioznim sadržajem u Kjerkegorovoj filozofiji. Specifičnost ovog procesa je u tome što pretpostavlja svest subjekta povodom neizvesnosti verovanja, ali i neophodnost i urgentnost njihovog usvajanja kako bi se iniciralo delanje i egzistencijalni razvoj. Da li to znači da su eg-

zistencijalna verovanja predmet neopravdanog, arbitrarnog izbora? Da li je proces usvajanja verovanja sa etičko-religioznim sadržajem krajnje iracionalan?

Da bismo odgovorili na ova pitanja, najpre ćemo se baviti problemom diskontinuiteta refleksije i akcije, te problemom (i)racionalnog delatnika. Probaćemo da dokažemo da, iako proces formiranja egzistencijalnih verovanja počiva na iznenadnom prekidu (beskonačne) etičke refleksije, ovo ne znači da je prelaz od refleksije ka akciji neopravdan, a etičko-religiozno verovanje neutemeljno. Sa druge strane, pokušaćemo da pokažemo da momenat izbora, koji je nesumnjivo suštinski element usvajanja egzistencijalnih verovanja, ne čini proces iracionalnim. Naime, pokazaćemo da se izbor, koji se sprovodi u procesu usvajanja egzistencijalnih verovanja, ne odnosi na njihov sadržaj, već na njihovu aktualizaciju u domenu prakse. Subjektivni mislilac ne bira verovanja sa niskim stepenom verovatnoće koja nisu podržana svedočanstvom, već odlučuje da egzistencijalna verovanja dokazuje na egzistencijalni način – tako što će prema njima živeti.

Ključne reči: proces usvajanja verovanja, egzistencijalna verovanja, refleksija, akcija, izbor

*

Biljana Radovanović, Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu,
Departman za filozofiju, Srbija

PROCESI PONOVRNOG RAZUMEVANJA FILOZOFSKE TRADICIJE

U ovom radu se razmatraju procesi novog čitanja filozofske tradicije. Polazi se od stava da su procesi ponovnog tumačenja nasleđa nužni iz dva razloga. Prvo, ponovna aktualizacija ideja iz filozofske tradicije potrebna je radi odmeravanja njihovog značaja za modernu situaciju. Naime, u filozofiji postoje određena fundamentalna pitanja koja su „večna”. Menjaju se samo načini odgovora na njih. Može se reći da svaka epoha odgovara na ta ista pitanja iz svoje istorijske situacije. U drugom delu rada se iz hermeneutičke pozicije predočavaju razlozi za novo čitanje i razumevanja tekstova iz filozofske tradicije. Ističe se značaj konteksta u kojem se delo razumeva kao i teorijska pozicija tumača nekog dela. Krajnji cilj ovog dela je da se navedu i obrazlože razlozi novih procesa čitanja tradicije.

Ključne reči: tradicija, proces, filozofija, hermeneutika, kontekst

List of Participants' Email Addresses:

adraskovic47@gmail.com
ahronmona@gmail.com
alcvijanovic@ff.uns.ac.rs
aleksandra.rakic@filum.kg.ac.rs
aleksandra.stojanovic@filum.kg.ac.rs
ana.kocic.stankovic@filfak.ni.ac.rs
ana.sentov@gmail.com
ana.vucicevic@filum.kg.ac.rs
anadjurovic.gnr@gmail.com
anastasija.gorgiev@gmail.com
anastasijafilipovic@yahoo.com
andjela.pen@gmail.com
anja.tosic@filfak.ni.ac.rs
azramusovic@gmail.com
biljana.misic.ilic@filfak.ni.ac.rs
biljana.radovanovic@filfak.ni.ac.rs
boban.arsenijevic@uni-graz.at
bojan.blagojevic@filfak.ni.ac.rs
branimir.stankovic@filfak.ni.ac.rs
codruta.gosa@e-uvrt.ro
danica.igrutinovic@fmk.edu.rs
danijela.petkovic@filfak.ni.ac.rs
darko.kovacevic@etf.ues.rs.ba
divna.trickovic@gmail.com
dj.sunjevaric-15757@filfak.ni.ac.rs
domazetsanja5@gmail.com
draganajo25@gmail.com
dusan.stamenkovic@sh.se
emilija.nikolic@filfak.ni.ac.rs
gargantua_xp@yahoo.com
hristina.aksentijevic@filfak.ni.ac.rs
igrbic@unipu.hr
ilijana.cutura@gmail.com
irenadi@abv.bg
ivana.damnjanovic@fpn.bg.ac.rs
ivana.mitic@filfak.ni.ac.rs
ivansunjicjazz@gmail.com
j.jovanovic85@gmail.com
jana1992@outlook.com
jasmina.djordjevic@filfak.ni.ac.rs
jeca.pavlovic.krusevac88@gmail.com
jelena.lepojevic@filfak.ni.ac.rs
jelena.mladenovic@filfak.ni.ac.rs
jelena.v.jovanovic@filfak.ni.ac.rs
jovana.andjelkovic@filum.kg.ac.rs
jovana.bazic@filum.kg.ac.rs
katarina.milenkovic1@pmf.edu.rs
katarina.subanovic@filum.kg.ac.rs
kavgic@ff.uns.ac.rs
lidijatasic17@gmail.com
lidijavojinovic123@gmail.com
ljiljana.skrobic@filfak.ni.ac.rs
ljubica.djuric@fil.bg.ac.rs
m.stojanovic-18652@filfak.ni.ac.rs
maja.stefanovic@filfak.ni.ac.rs
majastanojevic2@gmail.com
marijaglasnovic988@gmail.com
marta.velickovic@filfak.ni.ac.rs
masa.gujanivic@filum.kg.ac.rs
mgocanin021@gmail.com
mihabo2016@gmail.com
mihailo.antovic@filfak.ni.ac.rs
milan.jovanovic@filfak.ni.ac.rs
milica.bacic@filum.kg.ac.rs
milica.mojsilovic@filum.kg.ac.rs
mirjana.bojanic.cirkovic@filfak.ni.ac.rs
mpantovic@np.ac.rs
natalija.stevanovic@filfak.ni.ac.rs
natasa.milicevic@ff.uns.ac.rs
natasa.milivojevic@ff.uns.ac.rs
natasa.nincetovic@pr.ac.rs
natasa.spasic@filum.kg.ac.rs
nevena1606@gmail.com
nevenabankovic@gmail.com

nikolajandriczz@gmail.com
nikoleta.momcilovic@filfak.ni.ac.rs
olivera.markovic@filfak.ni.ac.rs
pedjakovacevic90@gmail.com
petra.mitic@filfak.ni.ac.rs
sanja.ignjatovic@filfak.ni.ac.rs
sara.arva@gmail.com
sladjana.stamenkovic@ff.uns.ac.rs
smiljana.igrutinovic@gmail.com
snezanabeograd011@gmail.com
solasabilja@gmail.com
srebrenkamackovic@hotmail.com
ssnircova@gmail.com
tamara.janevska@filum.kg.ac.rs
tamara.kostic.pahnoglu@filfak.ni.ac.rs
tanja.milicev@ff.uns.ac.rs
tinlemac01@gmail.com
tjukic@m.ffzg.hr
vasilisa.cvetkovic@filfak.ni.ac.rs
velibor.petkovic@filfak.ni.ac.rs
vladislava.gordic.petkovic@ff.uns.ac.rs
vvesic@np.ac.rs

BOOK OF ABSTRACTS
LANGUAGE, LITERATURE, PROCESS 2023

Publisher

FACULTY OF PHILOSOPHY
UNIVERSITY OF NIŠ

For the Publisher

Natalija Jovanović, PhD, Dean

Publishing Unit Coordinator

Sanja Ignjatović, PhD, Vice-Dean for Science and Research

Proofreading

Olivera Marković (Serbian)

Ivana Mitić (Serbian)

Marko Mitić (English)

Sanja Ignjatović (English)

Technical Editorial Office

Darko Jovanović (Design)

Milan D. Randelović (Technical Editing)

Irena Veljković (Digital Publishing)

Format

14,8 x 21 cm

Print Run

10 (CD)

ISBN-978-86-7379-619-2

Niš, 2023

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81'33(048)(0.034.3)
81-115(048)(0.034.4)
82.09(048)(0.034.4)
81'42(048)(0.034.4)

LANGUAGE, literature, process (2023 ; Niš)

Book of abstracts [Elektronski izvor] / Language, literature, process

2023, Niš 21-22 April. - Niš : Faculty of Philosophy, 2023 (Niš : Faculty of
Philosophy). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) : tekst ; 12 cm

Sistemski zahtevi: Nisu navedeni. - Nasl. sa naslovnog ekrana. -
Apstrakti na srp. i engl. jeziku. - Tekst lat. i ćir. - Tiraž 10.

ISBN 978-86-7379-619-2

а) Примењена лингвистика -- Апстракти б) Компаративна лингвистика

-- Апстракти в) Компаративна књижевност -- Апстракти г) Дискурс
анализа

-- Апстракти

COBISS.SR-ID 114128393

LANGUAGE · LITERATURE
PROCESS 2023

